

6^ο ΓΕΛ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΘΕΜΑ: ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΠΑΣΧΑ

20.01.2012

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

**ΑΣΒΕΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΤΑΤΙΑΝΑ, ΒΑΣΙΛΟΥΔΗ ANNA,
ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ, ΖΟΡΜΠΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ, ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΥ
ΕΛΕΝΗ, ΚΟΥΚΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΜΑΝΔΡΙΝΟΥ ΙΩ, ΜΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ,
ΜΑΡΗ ΕΛΕΝΗ, ΜΟΥΖΙΔΗΣ ΜΙΧΑΗΛ, ΜΠΟΥΜΠΟΥΝΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
ΠΑΠΑΣΑΒΒΑΣ ΗΡΑΚΛΗΣ, ΠΑΡΘΕΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΠΡΑΣΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ,
ΣΑΛΩΝΙΔΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ, ΤΣΑΜΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, ΤΣΙΓΑΡΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ, ΤΣΙΜΕΡΟΓΛΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ,
ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**

**ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΣΑΚΥΡΗ ΘΕΟΔΩΡΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

0. Εισαγωγή
1. Ορισμός των λέξεων «ήθη και έθιμα»
2. Πληροφορίες για την Ελλάδα και τη Γερμανία
3. Χριστούγεννα.
 - 3.1. Ορισμός-ετυμολογία-προέλευση
 - 3.1.1. Η ιστορία της γέννησης. Λατρευτικά έθιμα των Χριστουγέννων
 - 3.1.2. Νηστεία Χριστουγέννων.
 - 3.1.3. Το Χριστόξυλο έθιμο της Μακεδονίας
 - 3.1.4. Καλικάτζαροι
 - 3.1.5. Αναμμένο πουρνάρι-καρύδια Ήπειρος
 - 3.1.6. Το κυνήγι στα χωριά της Μάνης
 - 3.1.7. Έθιμα που έχουν σχέση με τη μαγειρική
 - 3.1.8. Το Χριστόψωμο
 - 3.1.9. Οι τηγανίδες
 - 3.1.10. Μελομακάρονα-κουραμπιέδες
 - 3.1.11. Το έθιμο της ζύμης στην Κρήτη
 - 3.1.12. Η σφαγή του γουρουνιού στη Θεσσαλία
 - 3.1.13. Κάλαντα Χριστουγέννων-προέλευση
 - 3.1.14. Χριστουγεννιάτικη διακόσμηση
 - 3.1.15. Χριστουγεννιάτικο δέντρο
 - 3.1.16. Ελληνικό παραδοσιακό караβάκι
 - 3.1.17. Φώτα Χριστουγέννων
 - 3.1.18. Τα δώρα
 - 3.1.19. Φυτό των Χριστουγέννων
 - 3.2.Χριστούγεννα στη Γερμανία. Ο ρόλος των ηθών και των εθίμων στη ζωή των κατοίκων της Γερμανίας
 - 3.2.1. Έθιμο Adventskranz
 - 3.2.2. Wichteln
 - 3.2.3. Πομπή των Φώτων-Νυρεμβέργη
 - 3.2.4. Weihnachtsmarkt
 - 3.2.5. Adventskalender
 - 3.2.6. Weihnachtsmann
 - 3.2.7. Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο
 - 3.2.8. Sankt Nikolaus
 - 3.2.9. Έθιμα που έχουν σχέση με τη μαγειρική
 - 3.2.10. Γλυκά
 - 3.2.11. Φαγητά
 - 3.2.12. Διακόσμηση Χριστουγέννων
4. Πρωτοχρονιά στην Ελλάδα
 - 4.1.Ορισμός της Πρωτοχρονιάς

- 4.1.1. Η παραμονή της Πρωτοχρονιάς
- 4.1.2. Τα κάλαντα
- 4.1.3. Η Βασιλόπιτα
- 4.1.4. Ο Άγιος Βασίλειος
- 4.1.5. Το φίλημα του Αϊ Βασίλη
- 4.1.6. Η χαρτοπαιξία
- 4.1.7. Δώρα
- 4.1.8. Το ρόδι
- 4.1.9. Το ποδαρικό
- 4.1.10. Το φίλημα της βρύσης
- 4.1.11. Ιδιαίτερα φαγητά
- 4.1.12. Οι προλήψεις
- 4.2. Πρωτοχρονιά στη Γερμανία
 - 4.2.1. Έθιμα, προλήψεις και παραδόσεις
 - 4.2.2. Προλήψεις. Τα «Bleigieβen» (Μπλάιγκιςεν)
 - 4.2.3. Τηλεόραση την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς: Εκπομπή «Δείπνο για έναν»
 - 4.2.4. Γούρια
 - 4.2.5. Το τετράφυλλο τριφύλλι
 - 4.2.6. Η τυχερή δεκάρα
 - 4.2.7. Ο καπνοδοχοκαθαριστής
 - 4.2.8. Ο χοίρος
 - 4.2.9. Το πέταλο
 - 4.2.10. Η πασχαλίτσα
 - 4.2.11. Η ευχή “Guter Rutsch” (Καλό γλίστρημα) για το νέο έτος
- 5. Πάσχα Το νόημα του Πάσχα
 - 5.1. Το νόημα του Πάσχα
 - 5.1.1. Προέλευση
 - 5.1.2. Χριστιανικό Πάσχα
 - 5.1.3. Ιστορία του εορτασμού της Ανάστασης
 - 5.2. Έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας
 - 5.2.2.1. Σάββατο του Λαζάρου
 - 5.2.2.2. Κυριακή των Βαΐων
 - 5.2.2.3. Μεγάλη Τετάρτη
 - 5.2.2.4. Μεγάλη Πέμπτη
 - 5.2.2.5. Μεγάλη Παρασκευή
 - 5.2.2.6. Μεγάλο Σάββατο
 - 5.2.2.7. Κυριακή του Πάσχα
 - 5.2.3. Παραδοσιακές πασχαλινές ελληνικές συνταγές
- 5.3. Πάσχα στη Γερμανία

- 5.3.1. Πασχαλινός λαγός (Osterhase)
 - 5.3.2. Αρνί
 - 5.3.3. Πασχαλινό κερί (Osterkerze)
 - 5.3.4. Πασχαλινή φωτιά (Osterfeuer)
 - 5.3.5. Πασχαλινά κλαδιά (Osterstrauch)
 - 5.3.6. Πασχαλινό νερό (Osterwasser)
 - 5.3.7. Άδειασμα πασχαλινών αβγών (Eier ausbalasen)
- 5.4. Το αυγό στη Γερμανία και στην Ελλάδα
 - 5.4.1. Ο λαγός
 - 5.4.2. Οι καμπάνες
 - 5.4.3. Το αρνί
 - 5.4.4. Τα κεριά και τα πυροτεχνήματα
 - 5.4.5. Το τσουρέκι
- 6. Επίλογος
- 7. Βιβλιογραφία
- 8. Παράρτημα

0. Εισαγωγή

Σε αυτήν την εργασία θα ασχοληθούμε με τα «Ήθη και έθιμα Πάσχα, Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά» σε δυο αρκετά αναπτυγμένες χώρες την Ελλάδα και την Γερμανία. Πρόκειται για παραδόσεις και στοιχεία για τον πολιτισμό και την κουλτούρα τους που μπορεί να φανούν τόσο άγνωστα, όσο και παράξενα σε κάποιους που δε γνωρίζουν καλά τις δύο χώρες. Πολλά από τα παρακάτω θα αναιρέσουν την άποψή σας για τον πραγματικό τόπο προέλευσης των εθίμων αυτών, καθώς και για την ιστορία και την σημασία τους.

1. Ορισμός των λέξεων «ήθη και έθιμα»

Οι λέξεις ήθη και έθιμα αλληλοσυμπληρώνονται νοηματικά. Απόδειξη γι' αυτό είναι ότι πηγαινούν μαζί όχι μόνο στην δικιά μας γλώσσα, αλλά σε όλες τις γλώσσες του κόσμου. Τα ήθη αποτελούν από μια άποψη, ένα όμορφο υλικό συμπεριφοράς των μελών των κοινωνικών ομάδων. Είναι τα αισθήματα, οι αντιλήψεις, οι νοοτροπίες, οι κλίσεις που επικρατούν σε μια δεδομένη εποχή π.χ. ενδύματα, προϊόντα, διατροφές κ.τ.λ. Τα έθιμα είναι τα ήθη όταν παίρνουν μια ορισμένη, σταθερά επαναλαμβανόμενη τελεστική μορφή. Η επανάληψή τους αυτή σχηματίζει και την παράδοσή τους. Οι παραδόσεις έχουν άμεση σχέση με την χριστιανική θρησκεία, και διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.

2. Πληροφορίες για την Ελλάδα και τη Γερμανία

Ας μιλήσουμε τώρα για την ιστορία αυτών των δύο χωρών.

ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα (παλαιότερα: Ελλάς, επίσημα: Ελληνική Δημοκρατία) είναι χώρα που βρίσκεται στη νοτιοανατολική Ευρώπη, στην Ανατολική Μεσόγειο. Έχει μακρά και πλούσια ιστορία κατά την οποία άσκησε μεγάλη πολιτισμική επίδραση σε τρεις ηπείρους.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η Γερμανία, επίσημα Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (γερμ. Bundesrepublik Deutschland) είναι μία από τις μεγαλύτερες σε πληθυσμό χώρες της Ευρώπης, η πολυπληθέστερη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μία από τις σημαντικότερες βιομηχανικές και ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου.

3. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

3.1. ΟΡΙΣΜΟΣ-ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ –ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ

Τα Χριστούγεννα ετυμολογικά προέρχονται από τη σύνθετη λέξη της δημοτικής Χριστού + γέννα και δηλώνουν την ετήσια χριστιανική εορτή της γέννησης του Χριστού και κατ' επέκταση το σύνολο των εορτών από της Γεννήσεως μέχρι των Θεοφανίων. Ενώ αρχικά ήταν μία κινητή εορτή που εορταζόταν σε πολλές διαφορετικές στιγμές κατά τη διάρκεια του έτους, τελικά εορτάζεται στις 25 Δεκεμβρίου, επιλογή που έγινε από τον Πάπα Ιούλιο τον Α', τον 4^ο μ. Χ. αιώνα επειδή η συγκεκριμένη ημερομηνία συνέπιπτε με τα ειδωλολατρικά τελετουργικά για το χειμερινό ηλιοστάσιο ή την επιστροφή του ήλιου. Το 1752, αφαιρέθηκαν 11 ημέρες από το έτος, όταν έγινε η αλλαγή από το Ιουλιανό στο Γρηγοριανό ημερολόγιο. Κατά συνέπεια η ημερομηνία της 25^{ης} Δεκεμβρίου μετακινήθηκε κατά 11 ημέρες. Κάποια τμήματα της Χριστιανικής εκκλησίας, οι λεγόμενοι παλαιοημερολογίτες, γιορτάζουν ακόμα και σήμερα τα Χριστούγεννα στις 7 Ιανουαρίου (25 Δεκεμβρίου με το Ιουλιανό ημερολόγιο). Πολλές από τις παραδόσεις και τα έθιμα στις εορτές των Χριστουγέννων, έχουν τις ρίζες τους σε παλαιότερες θρησκείες.

3.1.1. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Επί Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, η Μαρία και ο Ιωσήφ πηγαίνουν στη Βηθλεέμ για την καταγραφή του πληθυσμού και μη βρίσκοντας φιλοξενία πουθενά, γέννησαν μέσα σε ένα στάβλο με ζώα το μικρό Χριστό. Ένας μεγάλος αστέρας έλαμψε στον ουρανό και άγγελοι ψέλνοντας το «Δόξα εν υψίστοις» αναγγέλλουν παντού το χαρμόσυνο μήνυμα της Γέννησης. Μάγοι από την Ανατολή κατέφθασαν με δώρα ακολουθώντας το αστέρι προσκύνησαν το Χριστό. Έφυγαν

όμως από άλλο δρόμο κατά εντολή αγγέλου, προκειμένου να αποφύγουν τον Ηρώδη, ο οποίος τους περίμενε για να τον πληροφορήσουν σε ποιο μέρος γεννήθηκε ένας βασιλιάς τον οποίο ήθελε να εξοντώσει.

Η Μαρία και ο Ιωσήφ τότε έφυγαν στην Παλαιστίνη στη μικρή πόλη Ναζαρέτ όπου και έζησαν.

3.1.2. ΝΗΣΤΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Πριν τα Χριστούγεννα στην ορθόδοξη εκκλησία προηγείται νηστεία 40 ημερών. Ονομάζεται μικρή σαρακοστή, η οποία είναι λιγότερο αυστηρή από αυτή του Πάσχα. Η ημέρα της γιορτής του Απόστολου Φιλίππου, στις 14 Νοέμβρη, θεωρείται ως η έναρξη των εορτών των Χριστουγέννων. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την προετοιμασία των χριστιανών για την υποδοχή της εορτής της Γέννησης.

3.1.3. ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΞΥΛΟ ΕΘΙΜΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Σε πολλά χωριά της βόρειου Ελλάδος, ο νοικοκύρης τις παραμονές των γιορτών ψάχνει και διαλέγει το πιο όμορφο, γερό και χοντρό ξύλο από πεύκο ή ελιά το οποίο καίει συνέχεια στο τζάκι από τα Χριστούγεννα μέχρι τα Φώτα, για να ζεσταίνεται ο Χριστός στην κρύα σπηλιά της Βηθλεέμ. Αφού η φωτιά σταυρωθεί τρεις φορές παραπέμποντας σε αρχαίες τελεστικές σπονδές για την «ιερή εστία», οι γεωργοί

φέρνουν τα εργαλεία τους και μετατρέποντας τα σε λιβανιστήρια, θυμιατίζουν τα δωμάτια, πρόσωπα, ζώα ,στάβλο κλπ.

Με το τέλος του Δωδεκαήμερου, οι στάχτες μαζεύονται και πετιούνται στα χωράφια γιατί πιστεύουν ότι έχει χρήσιμες ιδιότητες. Η στάχτη του Χριστόξυλου δεν πρέπει να συγγέεται με τις στάχτες που έχουν σχέση με το έθιμο των καλικάντζαρων .

3.1.4. ΚΑΛΙΚΑΝΤΖΑΡΟΙ

Οι καλικάντζαροι είναι μια παλιά παράδοση στην πατρίδα μας. Και σε κάθε τόπο υπάρχουν χίλιοι θρύλοι και έθιμα γύρω από αυτούς.

Γενικά η παράδοση λέει ότι είναι δαιμονικά όντα και παρουσιάζονται στη γη την παραμονή των Χριστουγέννων και βασανίζουν τους ανθρώπους όλο το Δωδεκαήμερο μέχρι τα Θεοφάνεια, που αγιάζονται τα νερά. Θεωρούνται δύσμορφοι και λιπόσαρκοι, και καθ όλη τη διάρκεια του έτους είναι κρυμμένοι κάτω από τη γη και πελεκούν το δέντρο που τους στηρίζει.

Όταν φτάσουν στο κρίσιμο σημείο για να μην πλακωθούν από τη γη βγαίνουν στην επιφάνεια συνήθως την παραμονή των Χριστουγέννων και τις νύχτες κάνουν σκανταλιές κυρίως με τα φαγητά των νοικοκυριών. Για να προφυλαχτούν οι άνθρωποι σταυρώνουν με αγιασμό τις πόρτες και τα παράθυρα για να μην μπουν

μέσα αυτοί. Όταν φεύγουν μετά τον αγιασμό των νερών τα Φώτα, τρέχουν για να κρυφτούν στις σπηλιές τους έως ότου να εμφανιστούν πάλι τα άλλα Χριστούγεννα.

Στις περιοχές της Μακεδονίας, Θράκης και Θεσσαλίας, ονομάζονται **Μωμόγεροι**, **Ρογκάτσια** ή **Ρογκατσάρια**, φοράνε τομάρια ζώων είναι οπλισμένοι με σπαθιά και κάνουν ψευτοπόλεμο μεταξύ τους.

Στα χωριά της Έξω Μάνης ονομάζονται **καρκατζόλια** και οι κάτοικοι για να προφυλαχτούν από αυτούς δημιουργούσαν διάφορους έμμετρους στίχους που τραγουδούσαν όλοι μαζί γύρω από το τζάκι.

Την ίδια ονομασία **καρκατζόλια** έχουν και στην **Κρήτη**, αλλά συμβολίζουν τα παιδιά που έχουν γεννηθεί την ημέρα των Χριστουγέννων, τα οποία μεταμορφώνονται σε καρκατζόληδες την παραμονή και την ημέρα του Αγιασμού ξαναγίνονται άνθρωποι.

Στον Έβρο ονομάζονται «**τσιτσι**», παρομοιάζονται με πολύ μεγάλες γάτες και ζητούν λεφτά από τα σπίτια. Οι σκανταλιές τους είναι τερατώδεις και πολύ ενοχλητικές. Και σε αυτή την περιοχή ποικίλλουν τα τετράστιχα σε τοπικές διαλέκτους προκειμένου οι κάτοικοι να προφυλαχτούν από αυτούς.

Στην Δυτική Μάνη τους ονομάζουν **τσιλικρωτά** και τους θεωρούν απογόνους του τραγοπόδη θεού Πάνα ή των Σατύρων, που πηδήσανε από την μυθολογία στη χριστιανική ζωή. Για να τους αποφύγουν ή να τους καλοπιάσουν τους προσφέρουν τηγανίδες τοπικό έθιμο μαγειρικής.

3.1.5. ANAMMENO ΠΟΥΡΝΑΡΙ-ΚΑΡΥΔΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

Στα χωριά της Ηπείρου αλλά και στην πόλη των Ιωαννίνων τα παιδιά που πηγαίνουν ανήμερα των Χριστουγέννων στα σπίτια των γονιών τους για να ευχηθούν, κρατούν στα χέρια τους δαφνόφυλλα ή πουρναρόφυλλα ακόμη και κλαριά, τα οποία τα ανάβουν και εύχονται προκοπή στα ζώα στην οικογένεια και στο πατρικό σπίτι ευημερία, χαρά και ευτυχία.

Επίσης ανήμερα των Χριστουγέννων τα παιδιά παίζουν ένα παιχνίδι με καρύδια που μοιάζει με τους βόλους και όποιος κερδίσει τα περισσότερα στο τέλος τα παίρνει. Το παιχνίδι είναι ομαδικό και παίζουν αγόρια και κορίτσια. Πολλές φορές συμμετέχουν και μεγάλοι.

3.1.6. ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

Κατά τη διάρκεια της σαρακοστής τα περισσότερα παιδιά βγαίνουν για κυνήγι το σούρουπο στα δάση. Στόχος τους είναι τα μικρά πουλάκια που κάθονται στα δέντρα. Αυτά που κάθονται στα χαμηλά κλαριά τα θαμπώνουν με φακούς και αυτά στα ψηλότερα με σφεντόνες. Η μάνα τους αφού τα καθαρίζει τα φυλάει σε πήλινα ή γυάλινα βάζα και τα τρώνε την ημέρα των Χριστουγέννων. Πολλά παιδιά μαζεύουν είκοσι και περισσότερα πουλάκια και καμαρώνουν για τις... κυνηγετικές ικανότητές τους στους επισκέπτες που θα καθίσουν στο Χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

3.1.7. ΕΘΙΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

3.1.8. ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΨΩΜΟ

Το «ψωμί του Χριστού» το φτιάχνει την παραμονή των Χριστουγέννων, η νοικοκυρά με ιδιαίτερη ευλάβεια και με ειδική μαγιά (από ξερό βασιλικό κλπ). Απαραίτητος επάνω, χαραγμένος ο σταυρός, γύρω-γύρω διάφορα διακοσμητικά σκαλιστά στο ζυμάρι ή πρόσθετα στολίδια. Αυτά τονίζουν το σκοπό του χριστόψωμου και εκφράζουν τις διάφορες πεποιθήσεις των πιστών.

Την ημέρα του Χριστού, ο νοικοκύρης παίρνει το χριστόψωμο το σταυρώνει, το κόβει και το μοιράζει σε όλη την οικογένεια του και σε όλους όσους παρευρίσκονται

στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Μερικοί εδώ βλέπουν ένα συμβολισμό της Θείας κοινότητας καθώς και την ένωση των λαών με ένα ποιμένα, το Χριστό.

Στη **Μάνη, στη Σπάρτη** ζυμώνονται περισσότερα ψωμιά με ομορφότερο και πιο στολισμένο αυτό του Χριστού που θα φαγωθεί την ημέρα των Χριστουγέννων, και τα

υπόλοιπα είναι για τα ζώα, τα χωράφια κλπ. Το ίδιο κάνουν και οι **Σαρακατσάνοι**.

Στη **Κεφαλονιά** μαζεύονται στο σπίτι του πιο ηλικιωμένου και στο κέντρο ανάβουν φωτιά βάζοντας επάνω το χριστόψωμο. Ψέλνουν το «η γέννησή σου...» στη συνέχεια ο πιο ηλικιωμένος κόβει το χριστόψωμο και δειπνούν όλοι

μαζί.

Στην **Κρήτη** η ετοιμασία του χριστόψωμου από τις γυναίκες είναι ολόκληρη ιεροτελεστία. Χρησιμοποιούνται ακριβά υλικά, μέλι, ροδόνηρο, σουσάμι, κανέλα, γαρίφαλα στο κέντρο του σταυρού βάζουν ένα άσπαστο καρύδι και στην υπόλοιπη επιφάνεια σχεδιάζονται περίτεχνα λουλούδια, φύλλα, καρποί κτλ.

3.1.9. ΟΙ ΤΗΓΑΝΙΔΕΣ

Σε όλα τα σπίτια παραμονές Χριστουγέννων σε όλη την Πελοπόννησο πλάθονται

και ψήνονται οι τηγανίδες ή αλλιώς τα λαλάγγια. Το ζυμάρι πλάθεται σε λωρίδες και διπλώνεται περίτεχνα στα τέσσερα. Στη συνέχεια τηγανίζονται σε καυτό λάδι στην τηγάνη. Η πρώτη τηγανίδα είναι του Χριστού, η δεύτερη του σπιτιού κτλ. Οι ποσότητες είναι μεγάλες για να δοθούν και σε αυτούς που έχουν πένθος, οι οποίοι δεν επιτρέπεται να κάνουν τηγανίδες. Αυτή την ημέρα σε άλλα σπίτια φτιάχνονται

κουραμπιέδες και μελομακάρονα.

3.1.10. ΜΕΛΟΜΑΚΑΡΟΝΑ-ΚΟΥΡΑΜΠΙΕΔΕΣ

Σε πάρα πολλές περιοχές της Ελλάδας, σχεδόν σε όλη την επικράτεια, τις παραμονές των Χριστουγέννων αλλά και κατά τη διάρκεια της σαρακοστής οι νοικοκυρές ετοιμάζουν τα μελομακάρονα. Παραδοσιακή συνταγή με ιδιαίτερη γεύση και έντονη χρήση μελιού κανέλας και καρυδιών. Επίσης και οι κουραμπιέδες με αγνά υλικά αποτελούν τους «βασιλιάδες» των χριστουγεννιάτικων γλυκών, αλλά και δώρων που προσφέρονται στα σπίτια.

3.1.11. ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΗΣ ΖΥΜΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Σε κάποια χωριά της Κρήτης τη νύχτα της παραμονής των Χριστουγέννων βάζουν ζύμη σε ένα πιάτο, και όταν αυτή «ανεβαίνει» και γίνεται προζύμι, τότε πιστεύουν ότι είναι η ώρα που γεννάται ο Χριστός.

3.1.12. Η ΣΦΑΓΗ ΤΟΥ ΓΟΥΡΟΥΝΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Σαν ιεροτελεστία γίνεται σε κάθε οικογένεια η σφαγή του γουρουνιού, το οποίο εκτρέφεται για το σκοπό αυτό. Το γουρούνι αναλαμβάνουν να το σφάξουν οι άντρες

του σπιτιού την παραμονή των Χριστουγέννων. Τα μέλη της οικογένειας ανταλλάσσουν μεταξύ τους ευχές. Το χοιρινό κρέας αποτελεί το κύριο φαγητό στο χριστουγεννιάτικο γεύμα. Επίσης φτιάχνουν λουκάνικα, και το λίπος του γουρουνιού το αποθηκεύουν σε δοχεία και το χρησιμοποιούν στη μαγειρική.

3.1.13. ΚΑΛΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ –ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ

Σημαντικό έθιμο των Χριστουγέννων αλλά και της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων είναι τα κάλαντα.

Το έθιμο των καλάντων έχει τις ρίζες του στα αρχαία χρόνια, όπου οι άνθρωποι εύχονταν να πάει καλά η χρονιά και η ανταμοιβή τους ήταν νομίσματα ή γλυκίσματα. Στις μέρες μας, το πρωί της Παραμονής της Πρωτοχρονιάς, των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς τα παιδιά κρατώντας μικρά μεταλλικά τρίγωνα ή άλλα μουσικά

όργανα χτυπούν τις πόρτες των σπιτιών και τραγουδούν τα κάλαντα. Η αμοιβή τους συνηθίζεται να είναι χρήματα.

Την ονομασία τους, την πήραν από την λατινική λέξη *calenda*, που διαμορφώθηκε από το ελληνικό ρήμα *καλώ*. Παιδιά, κατά ομάδες, περιφέρονται στα σπίτια, στους δρόμους, στα καταστήματα και τραγουδούν με ειδικό όργανο τραγούδια που αφορούν τα Χριστούγεννα.

Το έθιμο αυτό προϋπήρχε στην Ελλάδα, πριν από την Ρώμη. Τα παιδιά κρατούσαν ένα κλαδί ελιάς ή δάφνης, στολισμένο με καρπούς και άσπρο μαλλί (η λεγόμενη ειρεσιώνη, από το έριο =μαλλί), γύριζαν και τραγουδούσαν και τους έδιναν δώρα.

Μετά πήρε το έθιμο αυτό και η Ρώμη. Στο Βυζάντιο κρατούσαν ραβδιά ή φανάρια ή ομοιώματα караβιών ή κτιρίων, στολισμένα και τραγουδώντας συνόδευαν το τραγούδι με κρούση τριγώνου ή τυμπάνου... (περίφημος ο σχετικός πίνακας του Νικηφόρου Λύτρα ο τυμπανιστής-1832-1927, βλ. εικόνα).

Σήμερα η βάση ειδικά στους Πόντιους, διασώζεται άθικτη, όμως ακούμε πολλά και ποικίλα κάλαντα με πολλές παραλλαγές και αποχρώσεις στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας μας.

Γενικά η βάση των παραδοσιακών καλάντων σε όλη την Ελλάδα είναι κοινή: αφού λένε για την εορτή περνάνε στα παινέματα για το νοικοκύρη, την νοικοκυρά, για το γιό, τη θυγατέρα και καταλήγουν στα δοσίματα, με στίχους που είναι ένας ποταμός από εικόνες περίτεχνα τραγουδισμένες.

Έτσι στη **Μακεδονία** υπάρχει το έθιμο τα κάλαντα να τα τραγουδούν άτομα μεγάλης ηλικίας που γυρνούν μεταμφιεσμένα στα σπίτια. Η αμοιβή τους είναι αλεύρι, τραχανάς, λουκάνικα και άλλα είδη τροφίμων.

Στη **Μύκονο** τα παιδιά κρατούν στο χέρι τους, φαναράκι που το ανάβουν σε εκκλησία του Αγίου Βασιλείου.

Στη **Σίφνο** για το κάθε παιδί γράφονται διαφορετικοί στίχοι από λαϊκούς ποιητές.

Στην **Κέρκυρα**, εκτός από τα παιδιά με τη φυσαρμόνικα, περιφέρονται στα σπίτια ολόκληρα λαϊκά συγκροτήματα με βιολιά και ακορντεόν και τοπικές μπάντες.

Στην **Καστοριά** τα **κόλιεντα** όπως τα ονομάζουν τραγουδιούνται τα χαράματα της 23^{ης} Δεκεμβρίου.

Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας οι **καλαντάρηδες** δεν είναι παιδιά, αλλά νεαροί που πρόκειται να πάνε φαντάρει και σκοπός τους είναι η συλλογή κάποιου χρηματικού ποσού που θα έχουν στη διάθεσή τους όσο διαρκεί η θητεία τους, η οποία θεωρείται προθάλαμος της ωρίμανσής τους.

Στις περισσότερες των παραπάνω περιπτώσεων τα νεότερα χρόνια η αμοιβή των ατόμων που τραγουδούν τα κάλαντα είναι χρηματική, έχει δηλαδή χαθεί ο εντελώς παραδοσιακός χαρακτήρας των καλάντων των Χριστουγέννων.

3.1.14. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ

3.1.15. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΕΝΤΡΟ

Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο έκανε την πρώτη του εμφάνιση στον ελλαδικό χώρο το 1833. Το έφεραν ο Όθωνας και η Βαυαρική δυναστεία ως Γερμανικό έθιμο. Ωστόσο από το 1850 και μετά, το δέντρο άρχισε να καθιερώνεται σε όλα τα ελληνικά σπίτια.

3.1.16. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΡΑΒΑΚΙ

Στις μέρες μας είναι συνηθισμένο να στολίζουμε το χριστουγεννιάτικο δέντρο κατά την περίοδο των Χριστουγέννων. Ωστόσο ως χώρα της θάλασσας η Ελλάδα έχει το έθιμο του στολισμού του καραβιού, καθώς το έθιμο του δέντρου δεν είναι ελληνικό. Από αρχαιοτάτων χρόνων λόγω των πολλών ναυτικών συνηθειζόταν στα νησιά μας να

στολίζουν μικρά караβάκια. Έτσι το έθιμο επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα. Το καράβι συμβολίζει την καινούρια πλεύση του ανθρώπου στη ζωή μετά τη γέννηση του Χριστού, και αποτελεί και ένα είδος καλωσορίσματος στους ναυτικούς που επιστρέφουν από τα ταξίδια τους.

Πριν από 50 χρόνια δηλαδή έως και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία, συναντούσαμε το καραβάκι σε πολλά ελληνικά σπίτια και στα χέρια των παιδιών που έλεγαν κάλαντα. Σήμερα δυστυχώς αυτή η παράδοση τείνει να εξαφανιστεί, διότι το ξενικό έθιμο του Χριστουγεννιάτικου δέντρου εκτόπισε το παραδοσιακό καραβάκι. Βέβαια σε ορισμένες περιοχές και κυρίως στα νησιά εξακολουθούν να στολίζουν καραβάκια, ενώ τα τελευταία χρόνια γίνεται μια αξιόπαινη προσπάθεια ορισμένων Δήμων της χώρας να επαναφέρουν το έθιμο στην αρχική του μορφή, στολίζοντας στις πλατείες τους καραβάκια αντί για έλατα.

3.1.17. ΦΩΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τη νύχτα των Χριστουγέννων, συμβολικό χαρακτήρα παίρνει το άναμμα της φωτιάς στο τζάκι του κάθε σπιτιού ή ακόμα και η φωταγόγησή του, σαν επιπλέον στολισμός στην όλη Χριστουγεννιάτικη ατμόσφαιρα.

3.1.18. ΤΑ ΔΩΡΑ

Έως το 1800 δεν είχε συσταθεί ως έθιμο ο στολισμός και κατ'επέκταση και η ανταλλαγή των δώρων. Η βιομηχανική ανάπτυξη όμως το επέβαλε σαν έθιμο και έτσι τα δώρα σε πακέτα στολίζουν τα σπίτια. Άλλωστε για τους Χριστιανούς το μεγάλο δώρο που έκανε ο Θεός στην ανθρωπότητα είναι τα Χριστούγεννα και σήμερα οι άνθρωποι κάνουν δώρα στα αγαπητά τους πρόσωπα σαν σύμβολο αγάπης ανήμερα της μεγάλης γιορτής σε ανάμνηση των δώρων που έφεραν οι τρεις μάγοι στον Ιησού την μέρα που γεννήθηκε.

3.1.19. ΤΟ ΦΥΤΟ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Το αλεξανδρινό ή «αστέρι της Βηθλεέμ» είναι ένα φυτό με κόκκινα και πράσινα φύλλα και είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά και διακοσμητικά φυτά των Χριστουγέννων.

3.2. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ-Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΘΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Τις ημέρες των εορτών η ζωή των Γερμανών, όπως και κάθε άλλου ανθρώπου, διαμορφώνεται. Ειδικά τις μέρες των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, αλλάζει η ψυχική διάθεση των ανθρώπων. Γίνονται πιο ευδιάθετοι και σκέφτονται περισσότερο τους ανθρώπους που είναι δίπλα τους, αφού μπορούν και περνούν πολύ περισσότερο χρόνο μαζί τους. Γιορτάζουν όλοι μαζί, κάνουν ομαδικές δουλειές, έχουν πιο πολύ χρόνο να ασχοληθούν ο ένας με τον άλλον και να κάνουν πράγματα μαζί, κι αυτό είναι κάτι που τους φέρνει πιο κοντά.

3.2.1. ΕΘΙΜΟ ADVENTSKRANZ

Στη Γερμανία συναντάται συχνά το έθιμο του λεγόμενου Adventskranz. Πρόκειται για ένα κηροπήγιο από κλαδιά ελάτου που είναι πλεγμένα έτσι ώστε να σχηματίζουν ένα στεφάνι. Στο στεφάνι επάνω είναι τέσσερις θέσεις με κεριά, που συμβολίζουν τις τέσσερις τελευταίες εβδομάδες πριν τα Χριστούγεννα. Κάθε Κυριακή ανάβουν ένα κεριά παραπάνω, μετρώντας αντίστροφα το χρόνο που απομένει για τον ερχομό των Χριστουγέννων. Δηλαδή τέσσερις βδομάδες πριν τα Χριστούγεννα ανάβουν ένα κεριά, την επόμενη βδομάδα δύο, την μεθεπόμενη τρία και τελικά την τελευταία Κυριακή πριν τα Χριστούγεννα ανάβουν τέσσερα κεριά. Πριν από 150 χρόνια υπήρχε κοντά στο Αμβούργο ένας παπάς τον οποίο ονόμαζαν Johann Hienrich Wiechern και ήταν ένας πολύ ευγενικός άνδρας. Έδινε στα παιδιά και στους νέους που κανείς δεν

φρόντιζε, φροντίδα και στέγη. Με απλά μέσα δημιούργησε μια όμορφη χριστουγεννιάτικη ατμόσφαιρα: έφτιαξε ένα ξύλινο στεφάνι με 24 κεριά και το κρέμασε από το ταβάνι. Από την 1η Δεκεμβρίου τα παιδιά άναβαν κάθε μέρα από ένα κεριά και ήταν πολύ χαρούμενα. Άκουγαν χαρούμενα τραγούδια και τραγουδούσαν χριστουγεννιάτικα τραγούδια. Επειδή η ιδέα άρεσε σε πολλούς ανθρώπους γρήγορα πολλές οικογένειες έβαλαν το Adventskranz στο σπίτι τους. Με το πέρασμα των χρόνων κάποια πράγματα άλλαξαν: αντί για 24 κεριά τοποθετούνταν πιο λίγα και αντί να κρέμονται, τοποθετούνταν στο τραπέζι, με τον τρόπο, δηλαδή, που γίνεται σήμερα.

3.2.2. WICHTELN

Σε όλα τα σχολεία από το νηπιαγωγείο ως το γυμνάσιο γίνεται Χριστουγεννιάτικη εορτή με θεατρική παράσταση, ενώ τα παιδιά ανταλλάζουν δώρα. Το έθιμο αυτό ονομάζεται Wichteln και είναι αγαπητό και στις Χριστουγεννιάτικες γιορτές των μεγάλων. Κάθε ένας φέρνει ένα ή παραπάνω δωράκια τυλιγμένα στο χαρτί και τα βάζει μαζί με τα άλλα κάτω από το Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Όταν έρθει η ώρα, ένας ένας με την σειρά περνάνε όλοι κάτω από το δέντρο και παίρνουν από ένα δωράκι μέχρι που να τελειώσουν. Οι εταιρείες διοργανώνουν Χριστουγεννιάτικο τραπέζι για όλους τους εργαζομένους. Το ίδιο και οι όμιλοι, και οι παρέες, οι οποίες συναντιούνται για την παραδοσιακή Χριστουγεννιάτικη εορτή.

3.2.3. ΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ-ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗ

Την 2^η Πέμπτη του Δεκεμβρίου πάνω από 1500 μαθητές από πρωτοβάθμια, και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (μέχρι και την 9^η τάξη), καθώς επίσης και από τα ειδικά σχολεία της Νυρεμβέργης, παρελαύνουν στα όρια της κυρίως αγοράς προς το κάστρο. Επί του Όρους των Ελαιών (Ölberg), όπου αναπαρίσταται η Γέννηση του Χριστού.

Η πορεία με τα φαναράκια στην χριστουγεννιάτικη αγορά της Νυρεμβέργης είναι ένα είδος «νέας παράδοσης», που υπάρχει για πάνω από 60 χρόνια. Το 1992 παραλίγο αυτή η πορεία να γίνει θυσία στον βωμό των οικονομιών, αλλά μπόρεσε να διατηρηθεί χάρη στην υποστήριξη μιας ασφαλιστικής εταιρείας της Νυρεμβέργης

μέχρι σήμερα. Η 1^η πορεία με φαναράκια στη Νυρεμβέργη παρουσιάστηκε στις 20 Δεκεμβρίου 1948, με την ιδέα να ανήκει στον Otto Barthel, που ήταν ο επικεφαλής του τμήματος εκπαίδευσης του δήμου. Στα δημοτικά σχολεία, δόθηκαν τότε μαθήματα χειροτεχνίας στους μαθητές/τριες για την κατασκευή των φαναριών. Η πορεία αυτή Lichter ή Laternenzug είναι ένας εμπλουτισμός στην Χριστουγεννιάτικη αγορά Cristkindlesmarkt.

3.2.4. WEIHNACHTSMARKT

Weihnachtsmarkt ονομάζεται η χαρακτηριστική χριστουγεννιάτικη αγορά της Γερμανίας . **Οι ρίζες των Αγορών αυτών χάνονται κάπου στο Μεσαίωνα**, όταν και ξεκίνησαν να πραγματοποιούνται στην Γερμανία και την Αυστρία (Christkindlmarkt), Christkindlesmarkt, Christkindlmarkt και Weihnachtsmarkt ήταν μερικές από τις αρχικές τους ονομασίες). Με την πάροδο των χρόνων, έγιναν ιδιαίτερα διαδεδομένες και στις υπόλοιπες μεγάλες Ευρωπαϊκές πόλεις, έτσι ώστε πλέον καθεμία από αυτές έχει και την δική της Χριστουγεννιάτικη Αγορά.

Στις χριστουγεννιάτικες αυτές αγορές μπορεί κανείς να βρει **οτιδήποτε έχει να κάνει με τα Χριστούγεννα**.

Από χειροποίητες φάντες, διακοσμητικά αντικείμενα και καρυοθραύστες, μέχρι παραδοσιακά γλυκίσματα όπως καραμελωμένα αμύγδαλα και σπιτικά αρωματικά cookies, ζεστό κρασί με κανέλα και φρεσκοψημένα λευκά λουκάνικα. Επίσης, πολλά ακόμα χειροποίητα δώρα, παιχνίδια, βιβλία και gadgets. Τέλος, χορωδίες τραγουδούν ζωντανά τα κάλαντα, συνεισφέροντας στην γιορτινή ατμόσφαιρα. Χαρακτηριστικές

είναι και οι χριστουγεννιάτικες αγορές στο κέντρο κάθε πόλης που εμφανίζονται από το πρώτο Σαββατοκύριακο του Δεκεμβρίου και τελειώνουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Οι πάγκοι της Χριστουγεννιάτικης αγοράς έχουν γλυκά, στολίδια και ζεστό κόκκινο γλυκό κρασί με μπαχαρικά. Η Χριστουγεννιάτικη αγορά βρίσκεται παραδοσιακά στην κύρια αγορά της πόλης, πωλούνται διάφορα χριστουγεννιάτικα στολίδια, λαμπιόνια, αστέρια και οι παραδοσιακοί «δαμασκηγάνθρωποι – Zwetschgenmännlein.

3.2.5. ADVENTSKALENDER

Ένα άλλο έθιμο της εποχής πριν τα Χριστούγεννα είναι το χριστουγεννιάτικο

ημερολόγιο Adventskalender. Πρόκειται για ένα ημερολόγιο με 24 θέσεις αριθμημένες από το 1 μέχρι το 24 και συμβολίζουν τις ημέρες του Δεκεμβρίου πριν από τα Χριστούγεννα. Οι θέσεις είναι κλεισμένες με πορτάκια. Κάθε μέρα ανοίγουν το αντίστοιχο πορτάκι και βρίσκουν μια έκπληξη που μπορεί να είναι ένα μικρό κομμάτι σοκολάτας, ζαχαρωτό, παιχνίδι, κλπ.. Το πρώτο Adventskalender δημιουργήθηκε το

1904. Την ιδέα είχε ο Gerland Land ο κατασκευαστής της εταιρίας και την οφείλει στην μητέρα του. Όταν ο Gerland ήταν μικρός, βασάνιζε την μητέρα του ρωτώντας την πότε θα έρθουν τα Χριστούγεννα. Γι' αυτό αυτή πήρε μικρά κουτάκια κι έβαλε μέσα από ένα κουλουράκι. Πάνω στα κουτάκια έβαλε αριθμούς φτιαγμένους από χαρτόνι. Κάθε μέρα άνοιγε ένα και έτρωγε το κουλουράκι.

3.2.6. WEIHNACHTSMANN

Τα δώρα φέρνει το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων ο Βάιναχτσμαν (Weihnachtsmann) ή ο «Χριστούλης» (Christkind). Το έθιμο αυτό ξεκίνησε από την

μεταρρύθμιση του Λούθηρου για να δώσουν μια πιο γιορταστική μορφή στην ημέρα της γέννησης του Χριστού.

3.2.7. ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΕΝΤΡΟ

Το δένδρο των Χριστουγέννων αποτελεί σήμερα ένα διεθνές χριστουγεννιάτικο έθιμο. Ως Χριστουγεννιάτικο σύμβολο - έθιμο φέρεται από τον 8ο αιώνα, όταν ο Άγιος Βονιφάτιος θέλησε περί το 750 να εξαλείψει την μέχρι τότε αποδιδόμενη ιερότητα των "ειδωλολατρών" στην βελανιδιά αντικαθιστώντας την με το έλατο δηλαδή το δένδρο των Χριστουγέννων.

Λέγεται ότι ο Μαρτίνος Λούθηρος ξεκίνησε την παράδοση των αναμμένων λαμπών στο Χριστουγεννιάτικο δέντρο, στη Γερμανία, τον 16ο αιώνα. Η εικόνα ενός πράσινου δέντρου την παραμονή των Χριστουγέννων, με τα αστέρια να λάμπουν στον ουρανό από πάνω του, λέγεται ότι του έκανε μεγάλη εντύπωση κι έτσι τοποθέτησε ένα παρόμοιο δέντρο, διακοσμημένο με αναμμένα κεριά, μέσα στο σπίτι του. Στα μέσα του 1800, το έθιμο του Χριστουγεννιάτικου δένδρου είχε επεκταθεί ταχύτατα σε όλο τον κόσμο. Το έθιμο γινόταν αιτία για πολλά ατυχήματα! Έτσι, μέχρι να εφευρεθούν τα ηλεκτρικά φωτάκια, οι προνοητικοί είχαν και έναν κουβά νερό κάτω από το δέντρο, για τον κίνδυνο πυρκαγιάς.

Το 1882, το πρώτο ηλεκτρικά φωτισμένο Χριστουγεννιάτικο δέντρο του κόσμου, στολίσθηκε στην πόλη της Νέας Υόρκης, στην κατοικία του Έντουαρτ Τζόνσον, ενός συναδέλφου του εφευρέτη Τόμας Έντισον. Σήμερα, περισσότερα από 72 εκατομμύρια δέντρα στολίζονται κάθε Χριστούγεννα, και από αυτά, 35 εκατομμύρια είναι αληθινά δέντρα ενώ 37 εκατομμύρια είναι ψεύτικα.

Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο το στολίζουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Στα περισσότερα σπίτια κάτω από το δέντρο υπάρχει και η παραδοσιακή φάτνη. Γνωστό ως Weihnachtsbaum στους Γερμανούς, το χριστουγεννιάτικο δέντρο είναι παραδοσιακά ένα ζωντανό δέντρο έλατου ή πεύκου που είναι διακοσμημένο με τα κεριά, το αμυγδαλωτό, τις υπέροχα τυλιγμένες σοκολάτες, τις χειροποίητες διακοσμήσεις, και πούλιες. Το δέντρο είναι στολισμένο με φιγούρες (αγγελάκια κλπ), ή με μπαλίτσες και φωτίζεται με κεράκια αναμμένα ή με λαμπάκια. Τα δώρα τα βάζουν κρυφά κάτω από το δέντρο και δίπλα στην φάτνη, για να τα βρουν τα παιδιά επιστρέφοντας από την εκκλησία

Η μητέρα συνήθως ασχολείται με τον στολισμό του δένδρου και απαγορεύεται σε όλους να το δουν πριν το τελειώσει. Η παράδοση ορίζει ότι το Θείο Βρέφος φέρνει

τα δώρα συνοδεύεται από κάποιον από τους διαβολικούς του όπως ο Κνεχτ Ρουπεχτ ή κάποιο από τα αποκρουστικά πλάσματα που εμφανίζονται στα παραμύθια αυτής της χώρας. Πολλές οικογένειες κρατούν τώρα το χριστουγεννιάτικο δέντρο σε ένα κλειδωμένο δωμάτιο για έναν τέτοιο σκοπό, ενώ άλλες προτιμούν να βάλουν τα δέντρα τους επάνω στο βράδυ Παραμονής Χριστουγέννων.

3.2.8. SANKT NIKOLAUS

Στις 5 Δεκεμβρίου, τα παιδιά πριν κοιμηθούν βγάζουν έξω απ' την πόρτα ένα ζευγάρι παπούτσια, γιατί τη νύχτα έρχεται ο Nikolaus. Στα καλά παιδιά αφήνει ζαχαρωτά, ενώ στα κακά παιδιά ο βοηθός του ο Balthazar αφήνει μια βέργα! Ως προς το έθιμο των δώρων είναι παρόμοιος άγιος με τον Άγιο Βασίλειο. Γιορτάζεται τη επομένη ημέρα δηλαδή στις 6 Δεκεμβρίου.

3.2.9. ΕΘΙΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ 3.2.10. ΓΛΥΚΑ

Για τις οικογένειες τα χριστουγεννιάτικα μπισκότα, το χριστουγεννιάτικο κέικ αποτελούν τα παραδοσιακά έθιμα της περιόδου. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο των Χριστουγέννων είναι τα γλυκά. Υπάρχουν δεκάδες διαφορετικά γλυκά με Χριστουγεννιάτικες παραστάσεις ή άλλα γνωστά σχέδια. Φαγώσιμα δεντράκια και μικρά ξεροψημένα ξωτικά στολίζουν την κουζίνα για μια ολόκληρη εβδομάδα πριν τα Χριστούγεννα.

Στη Γερμανία το βασικό συστατικό των χριστουγεννιάτικων γλυκισμάτων είναι το Μαρζιπάν η Μάρτσιπαν (στα Γερμανικά) . Από τα πιο διαδεδομένα γλυκίσματα είναι το Στόλλεν, κέικ με Μάρζιπαν και κομμάτια από αποξηραμένα φρούτα, επικαλυμμένο με άχνη ζάχαρη, τα σμαλτζγκεπέκ που μοιάζουν με τους δικούς μας λουκουμάδες αλλά τηγανισμένα σε χοιρινό λαρδί και πασαλειμμένα με άχνη ζάχαρης

και τα Λεμπκουχεν με κύρια συστατικά το μέλι, κανέλα, γλυκάνισο, γαρύφαλλο, σταφίδες, μοσχοκάρυδο, πιπερόριζα ζυμωμένα σε πολλά σχήματα και με επικάλυψη σοκολάτας. Το 13^ο εισήχθη στη Νυρεμβέργη. Επειδή η θρεπτική του αξία, λόγω των συστατικών που περιέχει, είναι πολύ μεγάλη, αποτέλεσε αρχικά βασικό τρόφιμο και για την περίοδο νηστείας των Χριστουγέννων και του Πάσχα. Στη σημερινή εποχή τελικά παρέμεινε μόνο στην περίοδο των Χριστουγέννων.

3.2.11. ΦΑΓΗΤΑ

Για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι σαν κύριο πιάτο οι Γερμανοί προτιμούν παραδοσιακά τη γεμιστή χήνα με δαμάσκηνα συνοδευόμενη από λαχανικά, βραστές πατάτες και γλυκό κόκκινο λάχανο με γαρύφαλλα και πιο σπάνια προτιμούν το ψάρι του γλυκού νερού Κυπρίνο (Κάρπφεν) μαγειρεμένο με μανιτάρια και μπέικον. Το πιο αγαπημένο ποτό των Χριστουγέννων είναι το ζεστό Γκλου Βάιν, κόκκινο κρασί βρασμένο με ζάχαρη, κανέλα, γαρύφαλλα και άλλα μυρωδικά Μετά το 1600 μεταφέρθηκε στη Γερμανία μία παράδοση από τη Μεγάλη Βρετανία,

ορίζοντας ένα διαφορετικό είδος φαγητού ως παραδοσιακό για την περίπτωση. Η Ελισάβετ Α' την παραμονή των Χριστουγέννων, κατά τη διάρκεια του εορταστικού δείπνου, ενημερώθηκε για τη νίκη της επί του ισπανικού στόλου, με αποτέλεσμα να καθιερώσει το συγκεκριμένο φαγητό – ειδικά το είδος του κρέατος - ως παραδοσιακό για την ημέρα αυτή.

3.2.12. ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τα Χριστούγεννα στη Γερμανία είναι μια πολύ σημαντική περίοδος για όλους. Οι προετοιμασίες διαρκούν εβδομάδες και η διακόσμηση με στεφάνια, κεριά και ημερολόγια δημιουργούν την κατάλληλη ατμόσφαιρα. Οι Γερμανοί δίνουν μεγάλο

βάρος στη διακόσμηση των σπιτιών τους την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων. Γύρω από τα παράθυρα βάζουν ηλεκτρικά κεράκια ή λαμπιόνια και στα τζάμια τοποθετούν πολύχρωμες χριστουγεννιάτικες φιγούρες, ενώ στον κήπο στολίζουν ένα αληθινό φυτεμένο έλατο με λαμπάκια.

4. Πρωτοχρονιά στην Ελλάδα

4.1. Ορισμός της Πρωτοχρονιάς

Η Πρωτοχρονιά είναι η πρώτη μέρα του χρόνου. Είναι παγκόσμια, πανάρχαια και χαρούμενη γιορτή για όλους σχεδόν τους λαούς. Γι' αυτό το λόγο οι λαοί που τη γιορτάζουν έχουν πλήθος από πρωτοχρονιάτικα έθιμα, σύμφωνα με την ψυχολογία τους και ανάλογα με το κλίμα του τόπου τους. Έτσι στην Ελλάδα η Παραμονή και η ημέρα της Πρωτοχρονιάς είναι γεμάτες από διάφορα έθιμα και δοξασίες.

4.1.1. Η παραμονή της Πρωτοχρονιάς

Από το πρωί οι νοικοκυρές αρχίζουν την τελετουργία τους: συγυρίζουν και καθαρίζουν το σπίτι «για να το βρει καθαρό ο Άγιος Βασίλης». Μόλις μεσημεριάσει ψήνουν τη Βασιλόπιτα. Τα παιδιά μαζεύονται σε παρέες και ανοίγονται στους δρόμους για να καλαντήσουν. Επίσης οι μεγαλύτεροι της οικογένειας αφού τακτοποιήσουν τις τελευταίες εκκρεμότητες αρχίζουν να παίζουν χαρτιά. Καθώς η ώρα κοντεύει για την αλλαγή του χρόνου, το τραπέζι στρώνεται και όλη η οικογένεια τρώει μαζί. Μόλις σημάνουν μεσάνυχτα, χαρμόσυνες φωνές ακούγονται παντού και η νοικοκυρά ανάβει το πρώτο φιτίλι της χρονιά και έπειτα όλα τα φώτα. Τέλος ο πατέρας, ο αρχηγός της οικογένειας, μοιράζει τα κομμάτια της Βασιλόπιτας στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

4.1.1. Τα κάλαντα

(βλέπε κάλαντα Χριστουγέννων)

4.1.2. Η Βασιλόπιτα

Η Βασιλόπιτα είναι η πίτα που παρασκευάζεται ειδικά για τη γιορτή του Αγίου Βασιλείου και αποτελεί σύμβολο του πρωτοχρονιάτικου τραπεζιού. Ζυμώνεται με αλεύρι, ζάχαρη, μυρωδικά και άλλα υλικά. Μέσα στο ζυμάρι τοποθετείται ένα νόμισμα, το οποίο όποιος βρει κατά τη διανομή της, θα είναι ο τυχερός της χρονιάς. Όμως πώς προέκυψε η δημιουργία της;

Το έθιμο της Βασιλόπιτας έχει τις ρίζες του στην Καισαρεία (πόλη της Καππαδοκίας στη Μικρά Ασία) 1.500 χρόνια πριν, όταν ο Μέγας Βασίλειος ήταν Δεσπότης και ζούσε αρμονικά με τους συνανθρώπους του. Σύμφωνα με την παράδοση, ένας αχόρταγος στρατηγός –τύραννος της περιοχής, ζήτησε να του δοθούν όλοι οι

θησαυροί της πόλης της Καισαρείας, αλλιώς θα πολιορκούσε τη πόλη για να την κατακτήσει και να τη λεηλατήσει. Ο Μέγας Βασίλειος ολόκληρη τη νύχτα προσευχόταν για τη σωτηρία της πόλης. Τα ξημερώματα ο στρατηγός – τύραννος περικύκλωσε την Καισαρεία με το στρατό του, ζήτησε να δει το Δεσπότη και απαίτησε με θράσος όλο το χρυσάφι και τα πολύτιμα της πόλης. Ο Μέγας Βασίλειος του απάντησε ότι όλοι ήταν φτωχοί, παρ' όλα αυτά όμως ο στρατηγός τον απείλησε με εξορία και θάνατο και θυμωμένος διέταξε επίθεση. Οι κάτοικοι της Καισαρείας, θέλοντας να βοηθήσουν, συγκέντρωσαν όσα χρυσαφικά είχαν και ο Μέγας Βασίλειος τα παρέδωσε στο στρατηγό σε ένα σεντούκι. Τη στιγμή που ο στρατηγός άνοιξε το σεντούκι, όλοι είδαν μια λάμψη και, σαν από θαύμα, εισβολείς και στρατηγός αφανίστηκαν και η πόλη σώθηκε. Ο Μέγας Βασίλειος όμως έπρεπε να επιστρέψει τα χρυσαφικά στους κατοίκους με δίκαιη μοιρασιά. Αλλά αυτό ήταν δύσκολο! Έδωσε λοιπόν, εντολή να ετοιμαστούν πίτες και μέσα σε αυτές έριξαν από ένα χρυσαφικό. Όταν οι πίτες μοιράστηκαν, σαν από θαύμα, ο κάθε κάτοικος βρήκε μέσα σε αυτές το δικό του χρυσαφικό. Από τότε λοιπόν καθιερώθηκε και το φλουρί της Βασιλόπιτας.

4.1.3. Ο άγιος Βασίλειος

Ο Αϊ Βασίλης, κάθε Παραμονή της Πρωτοχρονιάς, ξημερώνοντας η γιορτή του, αφήνει την πατρίδα του την Καισαρεία και επισκέπτεται όλες τις πόλεις και χωριά. Μπαίνει σ' όλα τα σπίτια με σκοπό να δει αν η πίστη στο Θεό ζεσταίνει και ομορφαίνει τις καρδιές των ανθρώπων για να μπορούν να αγαπούν. Δεν κουβαλάει ούτε δώρα ούτε παιχνίδια. Το μόνο που έχει είναι το τρίχινο ράσο που φοράει και το ραβδί του για τις κακοτοπιές. Επίσης υποστηρίζεται, πως όποιο σπιτικό επισκέπτεται

ο Αϊ Βασίλης είναι γεμάτο από αγάπη, το ραβδί του βλασταίνει και ανθίζει. Έπειτα ευλογεί το σπίτι.

4.1.4. Το φίλημα του Αγίου Βασιλείου

Βαθιά ριζωμένη είναι η πίστη του λαού μας στον Αϊ Βασίλη, ο οποίος επισκέπτεται τα σπίτια την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Αυτός είναι και ο λόγος που αφήνουν το τραπέζι στρωμένο με φαγητά. Για να τον καλοδεχτούν. Στην Αγιάσο μάλιστα αφήνουν το τραπέζι στρωμένο όλη νύχτα και βάζουν και ένα όρθιο κούτσουρο, ώστε να πατήσει και να κατεβεί ο Άγιος από την καπνοδόχο. Στη Σκύρο αφήνουν μια κούπα με νερό, δυο γαβάθες με ξεροτήγανα, λουκουμάδες και ό,τι γλυκό έχουν, μαζί κι ένα ρόιδο, το γουδόχειρο ή μια πέτρα για να τα βρει ο Αϊ Βασίλης, να γλυκαθεί και να δροσιστεί και να έχει το σπίτι γλυκαμένο και δροσισμένο όλο το χρόνο.

4.1.5. Η χαρτοπαιξία

Το έθιμο της χαρτοπαιξίας είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο με την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Οι προτιμήσεις ποικίλουν από το «πάρτα όλα» μέχρι τη «ρουλέτα». Το πιο δημοφιλές όμως απ' όλα τα παιχνίδια είναι το «τριανταένα». Δεν είναι γνωστό για ποιο λόγο οι Έλληνες του δείχνουν μεγάλη προτίμηση. Μάλιστα, τόσο ιδιαίτερη αδυναμία του έχουν, ώστε ενώ όλο το χρόνο ανήκει στα «τυχερά παιχνίδια» και είναι

απαγορευμένο, αυτές τις μέρες το αρμόδιο συμβούλιο για τον χαρακτηρισμό των παιχνιδιών το μετατάσσει στα τεχνικά για να δώσει μ' αυτό τον τρόπο την ευκαιρία στους λάτρεις του να το χαρούν.

4.1.6. Δώρα

Κάποιοι παίρνουν τα δώρα τους τα Χριστούγεννα, αλλά η παραλαβή των δώρων είναι κανονικά έθιμο της Πρωτοχρονιάς. Τα δώρα έχουν αναμφισβήτητη συμβολική σημασία, συμβολίζοντας τα δώρα που προσέφεραν οι Τρεις Μάγοι στο Χριστό. Αυτό το έθιμο έρχεται από την αρχαιότητα. Κατά τη διάρκεια των Σατουρναλίων, οι Ρωμαίοι συνήθιζαν να ανταλλάσσουν δώρα μεταξύ τους. Επίσης στο Μεσαίωνα, στα σπίτια της καλής κοινωνίας, οι καλεσμένοι έφερναν

ξυλόγλυπτες θρησκευτικές παραστάσεις για να στολίσουν το εορταστικό δείπνο. Το έθιμο άρχισε να εξαπλώνεται το 18^ο και 19^ο αιώνα. Τα χρόνια της βασιλείας του Καίσαρα, οι αυλικοί του προσέφεραν δώρα στο λαό, ακόμη και στους σκλάβους. Οι πρόγονοί μας συνήθιζαν να παίρνουν ως δώρα πορτοκάλια, ένα αγαθό που εκείνη την εποχή ήταν πολύτιμο. Με το πέρασμα των χρόνων, τα πορτοκάλια μετατράπηκαν σε ζαχαρωτά και στη συνέχεια τα ζαχαρωτά σε παιχνίδια, μικρά στην αρχή, πιο μεγάλα και εξεζητημένα αργότερα.

4.1.7. Το ρόδι

Το ρόδι ήταν πάντα σύμβολο αφθονίας, γονιμότητας και καλής τύχης. Την ώρα που αλλάζει ο χρόνος, στην εξώπορτα του σπιτιού πετάνε και σπάνε ένα ρόδι, μπαίνουν μέσα στο σπίτι με το δεξί πόδι κάνοντας το ποδαρικό και, για να πάει καλά ο χρόνος εύχονται: «Όσο βαρύ είναι το ρόδι, τόσο βαρύ να είναι και το πορτοφόλι μας, όσο γεμάτο καρπούς είναι το ρόδι, να είναι γεμάτο το σπίτι μας με καλά και όσο κόκκινο είναι το ρόδι, τόσο κόκκινη να είναι η καρδιά μας».

4.1.8. Το ποδαρικό

Το ποδαρικό είναι η πρώτη δεισδαιμονική παρατήρηση που την κάνουν κι αυτοί που ισχυρίζονται ότι δεν είναι προληπτικοί. Η τύχη, λέει η παράδοση, γεννιέται με τον άνθρωπο και ο καθένας έχει το δικό του ριζικό. Οι καλότυχοι φέρνουν μαζί τους τύχη καλή, είναι «γουρλήδες», γι' αυτό και σήμερα ακόμη την Πρωτοχρονιά πολλοί είναι εκείνοι που προσέχουν ποιος θα μπει πρώτος στο σπίτι τους, γιατί αυτός που θα κάνει το ποδαρικό, πρέπει προτού μπει στο σπίτι να πατήσει στη στάχτη που έχουν βάλει έξω από την πόρτα, για να γίνει στάχτη και το κακό που κατά τύχη, χωρίς να το θέλει, θα έφερνε κοντά του.

4.1.9. Το φίλημα της βρύσης

Το νερό την ημέρα της Πρωτοχρονιάς φέρνει όλα τα καλά, γι' αυτό σε όλη την Ελλάδα συνηθίζουν το «τάισμα της βρύσης» που γίνεται το πρωί της Πρωτοχρονιάς. Κάθε νοικοκυρά θα πάει τα ξημερώματα του Αγίου Βασιλείου στη βρύση του χωριού όσο πιο κρυφά μπορεί και θα αφήσει στο πεζούλι της ένα κομμάτι πίτα που θα την έχει αλείψει με μέλι και βούτυρο για να είναι τόσο γλυκό το σπιτικό τους όσο και το γλύκισμα αυτό. Στα παλιά αθηναϊκά σπίτια, κατά τις 5 το πρωί, την Πρωτοχρονιά, οι μεγάλοι πήγαιναν για ύπνο, εκτός από τα κορίτσια. Μόλις ξημέρωνε κατέβαιναν στην

αυλή, έχυναν το παλιό νερό που είχε μείνει από τη παλιά στάμνα και τη γέμιζαν με το πρώτο νερό του χρόνου. Έπειτα πήγαιναν στη βρύση και άφηναν συνήθως στο πεζούλι σταφίδα, κουκουνάκια, σιτάρι, κάστανα, μικρές πίτες και ό,τι καλύτερο υπήρχε στο σπίτι.

4.1.10. Ιδιαίτερα φαγητά

Εκτός από το Χριστόψωμο, τη Βασιλόπιτα, τους κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα, που αυτές τις μέρες υπάρχουν και στα πιο φτωχά σπίτια, σε πολλά χωριά συνηθίζουν να φτιάχνουν και άλλες ιδιαίτερες λιχουδιές. Λόγου χάρη:

- Την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς φτιάχνουν στην Άνδρο ένα γευστικότατο, μυρωδάτο παστέλι.
- Στην Ύδρα φτιάχνουν μια περίφημη κολοκυθόπιτα.
- Στην Αμυγδαλιά Πλέσσας συνηθίζουν να φτιάχνουν μπακλαβάδες με μπόλικο αμύγδαλο, τηγανίτες ή ραβανί.
- Στην Κύθνο την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς τρώνε σιτάρι βρασμένο με μέλι.
- Στην Κύπρο φτιάχνουν τα «κόλλυβα τ' Αϊ Βασιλείου». Βράζουν δηλαδή σιτάρι και το ανακατεύουν με αμύγδαλα, σταφίδες, ρόδι, κανέλλα και ζάχαρη. Με αυτά γεμίζουν ένα δίσκο και βάζουν πάνω τη Βασιλόπιτα με μια μικρή λαμπάδα αναμμένη κάτω από το εικονοστάσιο του σπιτιού.

4.1.11. Οι προλήψεις

Όλες οι προλήψεις έχουν τοποθετηθεί στον ερχομό του καινούριου χρόνου. Έτσι πολλοί:

- Προσπαθούν να μην κλάψουν.
- Δεν κάνουν καμιά δουλειά.
- Δε θέλουν να χάσουν στα τυχερά παιχνίδια.
- Δεν πληρώνουν κανένα χρέος ούτε αγοράζουν τίποτα, για να μη ξοδεύσουν όλο το χρόνο.
- Δεν κάνουν καφέ όλη τη μέρα, γιατί φέρνει πίκρα.
- Δε βγάζουν τα σκουπίδια έξω.
- Δε δανείζουν χρήματα και οτιδήποτε αντικείμενο.

- Δε δίνουν φωτιά, ούτε ανάβουν σε άλλον τσιγάρο.

4.2. Πρωτοχρονιά στη Γερμανία

Η 31η Δεκεμβρίου ήταν σύμφωνα με την εισαγωγή του Γρηγοριανού ημερολογίου το 1582, η τελευταία ημέρα του έτους. Αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη στον Άγιο Silvester. Ο Silvester ήταν Πάπας το 314 με 335 και κατά τη διάρκεια της θητείας του καθιερώθηκε ο χριστιανισμός ως θρησκεία του κράτους από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο. Ο Πάπας Silvester ο πρώτος πέθανε στις 31 Δεκεμβρίου 335 στη Ρώμη. Οι Γερμανοί λένε την παραμονή της Πρωτοχρονιάς “Silvester” γιατί την ημέρα εκείνη μαρτύρησε ο άγιος (Πάπας) Silvester και έτσι έδωσε το όνομά του στην τελευταία μέρα του χρόνου. Στη Γερμανία η Πρωτοχρονιά καθιερώθηκε το 1579.

Για πολλούς, αυτή η ημέρα είναι μια ευκαιρία για πανηγυρισμούς. Εξάλλου η παραμονή Πρωτοχρονιάς είναι μια μέρα ξεφαντώματος και δεν έχει στενά οικογενειακό χαρακτήρα, όπως τα Χριστούγεννα. Πώς περνάει όμως ο κόσμος τον χρόνο του μέχρι τις 12 τα μεσάνυχτα; Πολλοί άνθρωποι γιορτάζουν την παραμονή της Πρωτοχρονιάς με έναν ιδιαίτερο τρόπο: Μερικοί κάθονται μαζί, καλούν φίλους και συγγενείς και τρώνε λιχουδιές ή κάποιο ιδιαίτερο πιάτο όπως ρακλέτ ή φοντί. Στη συνέχεια παίζουν επιτραπέζια παιχνίδια, φτιάχνουν φιγούρες από μόλυβδο ή άλλα πράγματα που τους διασκεδάζουν. Άλλοι κάνουν σκέψεις για το προηγούμενο έτος και προτείνουν πράγματα για το νέο έτος. Πολλοί άνθρωποι γιορτάζουν με ένα μεγάλο πάρτι. Στις 12 τα μεσάνυχτα εύχονται «Ευτυχισμένο το Νέο Έτος», ανταλλάσσουν το πρωτοχρονιάτικο φιλί και πίνουν ένα ποτηράκι σαμπάνια. Τότε, επιτέλους, αρχίζει ο εκκωφαντικός θόρυβος από τα αμέτρητα βεγγαλικά. Σύμφωνα με την αρχαία λαϊκή παράδοση, αποχαιρετούν το παλιό έτος τα μεσάνυχτα με πυροτεχνήματα και ταυτόχρονα υποδέχονται το νέο έτος. Περίπου 100 εκατομμύρια ευρώ ετησίως ξοδεύουν οι Γερμανοί για βεγγαλικά που θα ρίξουν την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. Η παράδοση λέει επίσης ότι μόλις αλλάξει ο χρόνος πρέπει να κάνουν θόρυβο για να διώξουν τα κακά πνεύματα.

Εδώ είναι μερικές παραδόσεις του νέου έτους, με τις οποίες οι Γερμανοί ξεκινούν την καινούρια χρονιά

4.2.1. Έθιμα, προλήψεις και παραδόσεις

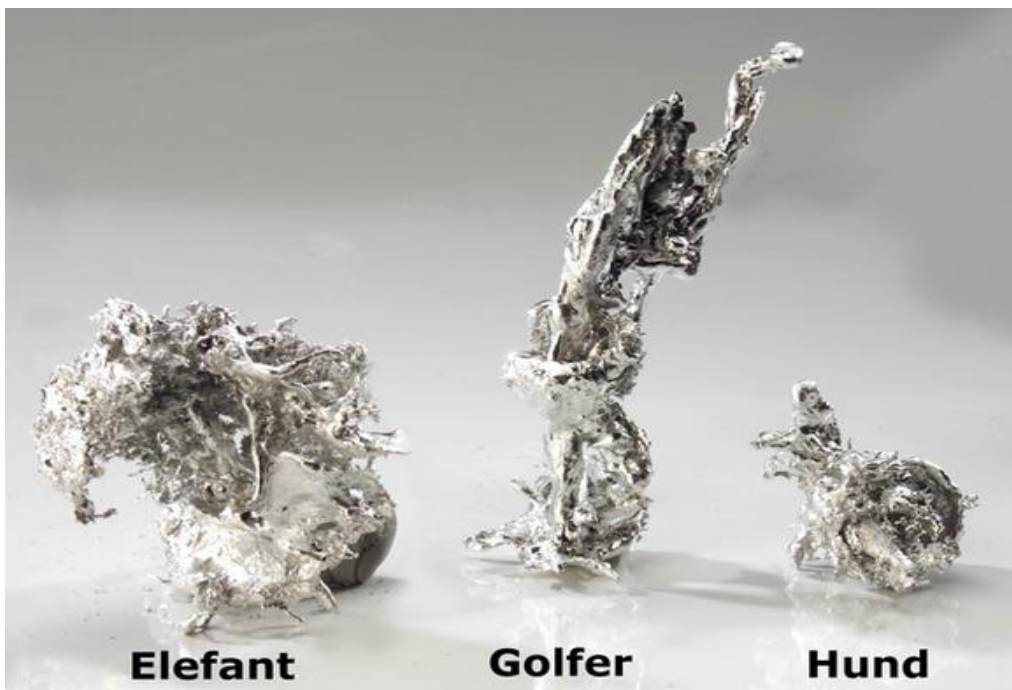
Όπως όλες οι γιορτές, έτσι και η Πρωτοχρονιά έχει συνδεθεί με όλα τα είδη των διαφορετικών παραδόσεων. Η νύχτα αυτή είναι ήδη προ αμνημονεύτων χρόνων νύχτα απόκρουσης των κακών πνευμάτων.

- Μια αντίληψη ήταν ότι το δείπνο την παραμονή της Πρωτοχρονιάς έπρεπε να πραγματοποιηθεί με την οικογένεια ή με φίλους, επειδή το φαγητό "σε κύκλους" συμβόλιζε την προστασία από τους δαίμονες που δεν μπορούν να καταστρέψουν αυτήν την ομάδα.
- Επιπλέον πίστευαν πως ήταν απαραίτητο να προκαλούν θορύβους με τύμπανα, καμπάνες και μαστίγια προκειμένου να διώξουν τα κακά πνεύματα. Στην εποχή μας, αυτή η παράδοση αντικαθίσταται από γιγαντιαία πυροτεχνήματα σε όλο τον κόσμο. Δεν υπάρχει πλέον κάτι ανάλογο για την εκδίωξη των δαιμόνων. Η Παραμονή της Πρωτοχρονιάς με πυροτεχνήματα είναι μια έκφραση της χαράς για το επερχόμενο νέο έτος. Μικροί και μεγάλοι απολαμβάνουν το πολύχρωμο θέαμα στον ουρανό.

4.2.2. Έθιμα και παραδόσεις - Τα «Bleigießen (Μπλάιγκισεν)

Μια αγαπημένη παράδοση των Γερμανών είναι τα λεγόμενα «Bleigießen». Για τη δημιουργία τους αφήνουν ένα μικρό κομμάτι μολύβδου να λιώσει πάνω σε κάποιο σκεύος όπως π.χ. σε ένα κουτάλι και στη συνέχεια τον ρίχνουν σε ένα μπολ με κρύο νερό. Η περίεργη φιγούρα που θα δημιουργηθεί προβλέπει το πώς θα κυλήσει η χρονιά και εάν το νέο έτος θα φέρει τύχη. Ένα λουλούδι π.χ. σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια της χρονιάς θα προκύψουν νέες φιλίες.

4.2.3. Τηλεόραση την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς: Εκπομπή «Δείπνο για έναν»

Εδώ και σχεδόν 50 χρόνια παίζεται την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς μια αγγλική εκπομπή γνωστή με το όνομα “Dinner for one” (Δείπνο για έναν). Παρόλο που στις γερμανόφωνες χώρες η συγκεκριμένη εκπομπή είναι πολύ αγαπητή στον υπόλοιπο κόσμο είναι παντελώς άγνωστη.

4.2.4. Γούρια

Υψηλή θέση σε ό,τι αφορά τις παραδόσεις της Πρωτοχρονιάς έχουν και τα γούρια, όπως το τετράφυλλο τριφύλλι, το πέταλο, τα μικρά τυχερά γουρουνάκια κ.ά.

4.2.5. Το τετράφυλλο τριφύλλι

Η τύχη προέρχεται και από τη γλάστρα. Ο λόγος γίνεται για το τετράφυλλο τριφύλλι, το οποίο σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση φέρνει τύχη. Η καταγωγή του είναι το Μεξικό και συνοδεύει ευχές και επιθυμίες στην αλλαγή του χρόνου.

4.2.6. Η τυχερή δεκάρα

Επίσης δημοφιλής είναι η «τυχερή δεκάρα», το κόσμημα. Η παλιά παροιμία «όποιος δεν σέβεται τη δεκάρα δεν αξίζει ούτε τάλιρο», κρατά μέχρι σήμερα την ευοίωνη σημασία της. Η τυχερή δεκάρα -στην εποχή του ευρώ τυχερό σεντ (αν και αναφέρεται έτσι από λίγους)-, είναι ένα σύμβολο του πλούτου. Επιπλέον η δεκάρα συμβολίζει τα χρήματα και τον πλούτο του νέου έτους. Δωρίζοντας την σε κάποιον, εύχονται να μην του τελειώσουν τα χρήματα.

4.2.7. Ο καπνοδοχοκαθαριστής

Θεωρείται ο άνθρωπος που φέρνει τύχη, διότι ήταν ο πρώτος που το πρωί της Πρωτοχρονιάς έβγαινε στους δρόμους για να ευχηθεί στον κόσμο. Ακόμη και στις μέρες μας πιστεύουν ότι όποιος συναντήσει κάποιον καπνοδοχοκαθαριστή στο δρόμο και τον αγγίξει θα του φέρει τύχη!

4.2.8. Ο χοίρος

Ο χοίρος θεωρούνταν ήδη από τους Κέλτες ως σύμβολο της γονιμότητας.

4.2.9. Το πέταλο

Το πέταλο χρησιμοποιείται ως φυλαχτό για να προστατεύσει το σπιτικό και να κρατήσει σε απόσταση οποιονδήποτε ξένο που μπορεί να προκαλέσει κακοτυχία. Επιπλέον, το πέταλο θυμίζει τη δύναμη των αλόγων.

4.2.10. Η πασχαλίτσα

Η πασχαλίτσα θεωρείται ως η ουράνια Μητέρα του Θεού. Προστατεύει τα παιδιά και θεραπεύει τους αρρώστους όταν κάθεται πάνω τους. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να τη διώξουν ή να τη σκοτώσουν, γιατί φέρνει κακοτυχία.

4.2.11. Η ευχή “Guter Rutsch” (Καλό γλίστρημα) για το νέο έτος!

Οι Γερμανοί συχνά εύχονται ο ένας στον άλλο στην αλλαγή του χρόνου “Guter Rutsch” (Γκούτερ ρουτς). Γιατί άραγε; Η λέξη “Rutsch”, από το εβραϊκό “rosch ha schana ab”, δε σημαίνει τίποτε άλλο παρά «αρχή του έτους». Όταν εύχονται σε κάποιον «καλό γλίστρημα» στην πραγματικότητα του εύχονται να έχει μια καλή αρχή.

5. ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Πάσχα ονομάζεται η μεγάλη γιορτή του ιουδαϊσμού η οποία καθιερώθηκε ως ανάμνηση της Εξόδου, που ελευθέρωσε τους Εβραίους από την αιγυπτιακή δουλεία. Μεταγενέστερα υιοθετήθηκε ως εορτασμός από τους Χριστιανούς αναφορικά με τον θυσιαστικό θάνατο και την ανάσταση του Ιησού Χριστού.

Το γεγονός της απελευθέρωσης αυτής συνέβη με μια σειρά θεϊκών προνοιακών παρεμβάσεων, από τις οποίες η σημαντικότερη εκδηλώνεται τη νύχτα κατά την οποία θα εξολοθρευόνταν τα πρωτότοκα των ανθρώπων και των ζώων των Αιγυπτίων, ενώ τα σπίτια των Εβραίων θα προστατεύονταν αφού οι πόρτες τους είχαν σημαδευτεί με το αίμα του αρνιού που είχαν θυσιάσει. Η μεγάλη γιορτή του Πάσχα πλησιάζει, φέρνοντας μαζί της το μήνυμα της Ανάστασης, της ανανέωσης και της ελπίδας. Η Κυριακή του Πάσχα αποτελεί σημαντική πηγή έμπνευσης και εσωτερικής ανάτασης για τον άνθρωπο. Το μήνυμα της αγάπης, της πίστης και της ελπίδας αντηχεί σε όλο τον κόσμο.

Η Μεγάλη Εβδομάδα ή αλλιώς εβδομάδα των παθών, σηματοδοτεί, πέρα από το θρησκευτικό της νόημα, την έναρξη μιας εποχής σκέψης και περισυλλογής για τους περισσότερους ανθρώπους.

Είναι η εβδομάδα κατά την οποία ακόμα και άτομα τα οποία δεν εκκλησιάζονται τακτικά αισθάνονται την ανάγκη να πάνε στην εκκλησία, ν' ανάψουν ένα κεράκι και να σκύψουν συλλογισμένοι το κεφάλι μπροστά στα εικονίσματα.

Τα πάθη του Χριστού, σε ψυχολογικό επίπεδο, συμβολίζουν τα πάθη που περνάει κάθε άνθρωπος. Πρόκειται για μια υπενθύμιση ότι, όσο καλά και αν πάει η ζωή κάποιου, υπάρχουν πάντα οι δύσκολες στιγμές, τα πράγματα που δεν μπορεί κανείς να ελέγξει, οι συγκυρίες ή τα δυσάρεστα που συμβαίνουν ξαφνικά και ταράζουν την ομαλή ζωή και τη ρουτίνα.

Η Μεγάλη Εβδομάδα συμβολίζει τη σκοτεινή πλευρά του ανθρώπου, τα προσωπικά πάθη που βασανίζουν τον κάθε ένα και του θυμίζει με αμείλικτο τρόπο τις ανθρώπινες αδυναμίες.

Κόκκινα αβγά, μοσχοβολιστά τσουρέκια, ο παραδοσιακός οβελίας, τα κοκορέτσια, η ευκαιρία απόδρασης στο χωριό: για τους περισσότερους, το Πάσχα είναι μια όμορφη ανοιξιάτικη γιορτή που προσφέρει την ευκαιρία να περάσουμε τη μέρα με την οικογένειά μας και να ευχαριστηθούμε με τα όσα έχουμε.

Όμως, η γιορτή αυτή είναι κάτι περισσότερο από αυτή την απλή ευχαρίστηση. Η μεγάλη αυτή γιορτή της χριστιανοσύνης έχει προσωπικό νόημα για το κάθε άτομο, γιατί αγγίζει τα βαθύτατα υπαρξιακά θέματα του πόνου, της δυστυχίας, του δεινοπαθήματος, και του θανάτου.

Είναι μια ευκαιρία για να αναλογιστεί κανείς για την πορεία του, τις αξίες του και τους στόχους του.

5.1. Προέλευση

Ο όρος Πάσχα προέρχεται από το αραμαϊκό πασ'ά και το εβραϊκό πέσαχ. Ορισμένοι ερευνητές ανιχνεύουν τις αρχές των εορταστικών εκδηλώσεων του Πάσχα σε χαναανιτικές γιορτές που σχετίζονται με την συγκομιδή κριθαριού την άνοιξη. Άλλοι μελετητές θεωρούν ότι η ρίζα του Πάσχα βρίσκεται σε γιορτές και ιεροτελεστίες της άνοιξης της προ-ισραηλιτικής εποχής με την έννοια των ποιμένων που υποβάλλουν αίτημα στο θεό για την προστασία του κοπαδιού τους. Εντούτοις, αυτές οι υποθέσεις δεν θεωρούνται επαρκώς τεκμηριωμένες.

Πάντως, η Βίβλος συσχετίζει το πέσαχ με το ρήμα πασάχ που σημαίνει είτε χωλαίνω, είτε εκτελώ τελετουργικό χορό γύρω από τη θυσία είτε μεταφορικά "ξεφεύγω", "προσπερνάω", "απαλλάσσω". Το Πάσχα, είναι η προσπέραση του αγγέλου του Θεού πάνω από τα σπίτια των Ισραηλιτών, ενώ έπληττε με θάνατο τα πρωτότοκα αγόρια των σπιτιών των Αιγυπτίων.

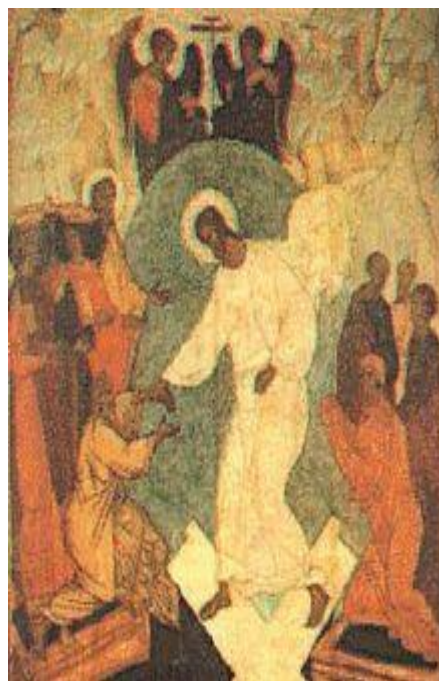
5.1.2. Χριστιανικό Πάσχα

Το Χριστιανικό Πάσχα, ή κοινώς Πασχαλιά ή ελληνοπρεπώς Λαμπρή, και ειδικότερα η Ανάσταση του Χριστού, είναι η σπουδαιότερη γιορτή του χριστιανικού εκκλησιαστικού έτους. Γιορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά την πανσέληνο που

ακολουθεί την εαρινή ισημερία της 21ης Μαρτίου. Τη μέρα αυτή γιορτάζεται η ανάσταση του Ιησού Χριστού που πιστεύεται ότι έγινε το 33 μ. Χ.

Με τον όρο Ανάσταση αναφερόμαστε είτε στην εβδομάδα της Ανάστασης μέχρι το Σάββατο της Διακαινησίμου, είτε στην περίοδο των 50 ημερών που ακολουθούν την εορτή της Ανάστασης, η τελευταία μέρα της οποίας ονομάζεται Πεντηκοστή.

Η εορτή της Ανάστασης του Ιησού Χριστού, λόγω της σπουδαιότητάς της, επηρεάζει το εορτολόγιο της Ορθοδόξου Εκκλησίας τόσο 40 ημέρες πριν από αυτό (Μεγάλη Τεσσαρακοστή, Τριώδιο) όσο και 50 ημέρες μετά (περίοδος Πεντηκοσταρίου). Οι ακολουθίες που τελούνται τότε έχουν αρχαιοπρέπεια, κατάνυξη και λαμπρότητα, και περιγράφονται λεπτομερώς στο τυπικό της Εκκλησίας.

5.1.3. Ιστορία του εορτασμού της Ανάστασης

Στην Καινή Διαθήκη δεν καταγράφονται πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο που τηρούσαν την εορτή της Ανάστασης τα μέλη της πρώτης χριστιανικής εκκλησίας. Έτσι, μεταγενέστεροι Χριστιανοί άρχισαν να επιχειρηματολογούν όσον αφορά τις πρακτικές των πρώτων Χριστιανών. Η πρώτη «πασχάλια έριδα» σχετικά με τον ετήσιο εορτασμό του χριστιανικού Πάσχα, εμφανίστηκε κατά το 2ο αιώνα. Οι εκκλησίες της Μικράς Ασίας ακολουθούσαν την αρχαία Ιωάννεια πρακτική, τηρώντας σε ετήσια βάση τον «Μυστικό Δείπνο», την ίδια ημερομηνία με το Πάσχα των Εβραίων. Αυτό σήμαινε ότι εορταζόταν το Πάσχα την ημέρα που αντιστοιχούσε στις 14 του ιουδαϊκού μήνα Νισάν, ανεξαρτήτως από το αν αυτή η ημέρα συνέπιπτε να είναι Κυριακή. Οι αντίπαλοί τους επιχειρηματολογούσαν ότι η Ανάσταση θα έπρεπε να εορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά το ιουδαϊκό Πάσχα.

Ήδη κατά τον 2ο αιώνα η κύρια ημέρα λατρείας ήταν η Κυριακή, ως ανάμνηση της ανάστασης του Χριστού. Το αναμνηστικό Δείπνο του Κυρίου αποτελούσε εξέχον στοιχείο της κοινοτικής ζωής της εκκλησίας ήδη από τις ημέρες των αποστόλων.

Ταυτόχρονα με την εορτή άρχισε να τηρείται και η λεγόμενη Πασχάλια νηστεία, που σε κάθε τοπική εκκλησία είχε ορισμένο διάστημα ασκήσεως.

Η εορτή, στην αρχή κατά άμεσο παραλληλισμό με το ιουδαϊκό Πάσχα, ετελείτο κάθε έτος στις 14 του μήνα Νισάν, δίνοντας έμφαση στην σταυρική θυσία του Χριστού. Σταδιακά οι περισσότερες εκκλησίες μετέθεσαν τον εορτασμό αρχικά στην πρώτη Κυριακή μετά τη 14η του μήνα Νισάν. Τελικά η Α΄ Οικουμενική σύνοδος αποφάσισε οριστικά για μια κοινή

ημερομηνία τέλεσης του εορτασμού του Πάσχα, που τηρείται μέχρι σήμερα με κάποιες παραλλαγές από τις διάφορες ομολογίες.

5.2. Έθιμα του Πάσχα

Από όλες τις μεγάλες γιορτές της Χριστιανοσύνης, για μας τους Έλληνες το Πάσχα έχει τα πλουσιότερα και ωραιότερα έθιμα. Τα κόκκινα αυγά που σπάμε το μεγάλο Σάββατο, το κάψιμο του Ιούδα, οι λαμπάδες που μεταφέρουν το Άγιο φως από την εκκλησία στο σπίτι, η Περιφορά του Επιταφίου στους δρόμους και τα βαρελότα που χαιρετίζουν την ανάσταση είναι μερικά από τα πιο γνωστά πασχαλινά έθιμα.

Υπάρχουν και άλλα έθιμα του Πάσχα που δεν είναι και τόσο γνωστά, όπως το μυστήριο του ευχέλαιου όπου οι γυναίκες παίρνουν λίγο αλεύρι μαζί τους στην εκκλησία το οποίο μετά τη λειτουργία το κάνουν πρόσφορο. Ακόμα πιο άγνωστο είναι το έθιμο της Μεγάλης Παρασκευής όπου κανείς δεν στρώνει το κρεβάτι του πριν την εκκλησία, ώστε να μην στρωθεί κρεβάτι πριν στρωθεί το κρεβάτι του Χριστού. Στα άγνωστα έθιμα του Πάσχα περιλαμβάνεται το τσουρούφλισμα των ζώων που δεν γεννάνε με το Άγιο Φως, ώστε να καρποφορήσουν καθώς και η φύλαξη μιας από τις κουλούρες του Πάσχα για να καταναλωθεί την πρωτομαγιά. Τέλος ένα έθιμο του Πάσχα που έρχεται από τα αρχαία χρόνια πριν την γέννηση του χριστού είναι το διάβασμα της "κουτάλας" του αρνιού που λεγόταν παλιά ότι μπορεί να προβλέψει το μέλλον.

5.2.1. Η Μεγάλη Σαρακοστή - Η κυρά Σαρακοστή

Η Μεγάλη Σαρακοστή είναι περίοδος νηστείας σαράντα ημερών στην οποία υποβάλλονται οι χριστιανοί, επειδή ο Χριστός νήστευσε 40 ημέρες.

Το έθιμο της κυρά-Σαρακοστής είναι από τα παλιότερα έθιμα που σχετίζονται με τη γιορτή του Πάσχα. Χρησίμευε πάντα ως ημερολόγιο για να μετράμε τις εβδομάδες από την Καθαρά Δευτέρα μέχρι τη Μεγάλη Εβδομάδα, καθώς η κυρά-Σαρακοστή έχει 7 πόδια, ένα για κάθε εβδομάδα της περιόδου της Σαρακοστής. Πρόκειται για ένα έθιμο που τείνει στις ημέρες μας να εκλείψει, ενώ παλαιότερα το συναντούσαμε σε όλο τον ελλαδικό χώρο με διάφορες παραλλαγές.

Η κυρά-Σαρακοστή ,ήταν μια χάρτινη ζωγραφιά, που απεικόνιζε μια γυναίκα με 7 πόδια, σταυρωμένα χέρια γιατί προσεύχεται, ένα σταυρό γιατί πήγαινε στην εκκλησία και χωρίς στόμα επειδή νηστεύει. Στο τέλος κάθε εβδομάδας μετά την Καθαρά Δευτέρα της έκοβαν ένα πόδι. Το τελευταίο το έκοβαν το Μεγάλο Σάββατο. Αυτό το κομμάτι χαρτί το δίπλωναν καλά και το έκρυβαν σε ένα ξερό σύκο ή καρύδι, το οποίο τοποθετούσαν μαζί με άλλα. Όποιος το έβρισκε θεωρούνταν τυχερός. Σε κάποιες περιοχές, το έβδομο πόδι το τοποθετούσαν μες στο ψωμί της Ανάστασης και όποιος το έβρισκε του έφερνε γούρι.

Σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, η κυρά-Σαρακοστή φτιάχνεται από ζυμάρι με απλά υλικά και, κυρίως, πολύ αλάτι για να μη χαλάσει. Εξάλλου, δεν τρωγόταν, αφού χρησιμοποιούνταν ως ημερολόγιο. Αλλού πάλι, την έφτιαχναν από πανί και τη γέμιζαν με πούπουλα.

Στον Πόντο, η κυρά-Σαρακοστή ήταν μια πατάτα ή ένα κρεμμύδι που το κρεμούσαν απ' το ταβάνι και πάνω του είχαν καρφωμένα επτά φτερά κότας, ώστε να αφαιρούν ένα φτερό κάθε εβδομάδα. Για το έθιμο της κυρά -Σαρακοστής έχουν γραφτεί οι παρακάτω στίχοι:

*Την κυρά Σαρακοστή που 'ναι έθιμο
παλιό οι γιαγιάδες μας τη φτιάχναν με αλεύρι και νερό.
Για στολίδι της φορούσαν στο κεφάλι ένα σταυρό
μα το στόμα της ξεχνούσαν γιατί νήστευε καιρό.
Και τις μέρες τις μετρούσαν με τα πόδια της τα επτά
'κόβαν ένα τη βδομάδα μέχρι να 'ρθει η Πασχαλιά.*

Από την Καθαρά Δευτέρα έως το Σάββατο του Λαζάρου όλα τα κορίτσια τραγουδούν το Λάζαρο στη Δ. Μακεδονία και κάθε φορά που εμφανίζεται ένας ξένος στο χωριό τους δείχνουν τη φιλοξενία τους τραγουδώντας του τραγούδια της ξενιτιάς, εγκωμιαστικά κλπ. Από την Κυριακή της Σαρακοστής μέχρι των Βαΐων οι κόρες τραγουδούν τα καλημεριστά.

Η Μεγάλη εβδομάδα είναι εβδομάδα καθολικού πένθους. Αυτή την εβδομάδα απαγορεύονται τα τραγούδια, οι μουσικές, το θέατρο και κάθε είδους διασκέδαση. Στη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας ο κόσμος πιστεύει, παρακολουθεί τους Εσπερινούς και τις αγρυπνίες και γενικότερα εκπληρώνει τα θρησκευτικά του καθήκοντα.

5.2.2. ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Η προετοιμασία των πιστών δεν αρχίζει από την Κυριακή των Βαΐων. Προεκτείνεται πολύ πιο μπροστά με την μεγάλη περίοδο της νηστείας της μεγάλης τεσσαρακοστής κι ακόμη ο εορτασμός συνεχίζεται και για άλλες 40 ημέρες μέχρι τη γιορτή της ανάληψης.

5.2.2.1. Σάββατο του Λαζάρου

Το Σάββατο του Λαζάρου οι γυναίκες, σε μνήμη του Λαζάρου, ζυμώνουν για τα παιδιά ειδικά κουλουράκια, τα λαζαράκια, στα οποία δίνουν το σχήμα ανθρώπου σπαργανωμένου, όπως παριστάνεται στις εικόνες ο Λάζαρος. Τα παιδιά συγκροτούν ομάδες, επισκέπτονται τα σπίτια του χωριού ή της πόλης τραγουδώντας τα λαζαρικά.

5.2.2.2. Κυριακή των Βαΐων

Την Κυριακή των Βαΐων το χαρακτηριστικό έθιμο πολλών περιοχών της Ελλάδας είναι ο στολισμός-εκκλησίασμα, κατά τον οποίο οι άνθρωποι δημιουργούν διάφορα σχήματα εκκλησιών με κλαδιά βαΐων και τα τοποθετούν στο εικονοστάσι του σπιτιού. Το έθιμο αυτό το συναντάμε και στα χωριά του Πηλίου την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Σε άλλα μέρη της Ελλάδας (Μάνη, Αιτωλία, Θράκη) τα βάγια τα φέρνουν στην εκκλησία τα ζευγάρια των νιόπαντρων της χρονιάς και πιστεύεται ότι όποιος τα φέρει θα πρωτογεννήσει αγόρι. Στα βάγια έχει αποδοθεί εκτός από τη γονιμοποιό και η θεραπευτική δύναμη γι' αυτό και φυλάγονται σε κάθε εικονοστάσι.

5.2.2.3.Μεγάλη Τετάρτη

Την Μεγάλη Τετάρτη, το ευχέλαιο που γίνεται στις εκκλησίες σε μερικούς τόπους, όπως στον Πόντο, γινόταν και στο σπίτι. Στα αντικείμενα που ευλογούνται στη διάρκεια αυτής της τελετής αποδίδεται ξεχωριστή, θεία ιδιότητα και δύναμη. Από το πρωί της Μεγάλης Πέμπτης οι γυναίκες ζυμώνουν τις κουλούρες της Λαμπρής καθώς και κουλούρι για την Πρωτομαγιά.

5.2.2.4. Μεγάλη Πέμπτη

Κόκκινα αβγά

Άλλο έθιμο, το οποίο είναι βυζαντινό, είναι το βάψιμο των αυγών που γίνεται με ορισμένη εθιμοτυπία. Σε πολλά μέρη είναι ορισμένος ο αριθμός των αυγών που θα βαφτούν όπως και οι τρόποι και τα μέσα βαφής π.χ. με το βάρτζι, δηλαδή με ένα κόκκινο ξύλο, βάφονται κόκκινα, με τα φύλλα της αμυγδαλιάς κίτρινα. Τα αυγά βάφονται κυρίως κόκκινα σύμφωνα με μια παράδοση από την Καστοριά. Για μερικούς βάφονται κόκκινα σε ανάμνηση του χυμένου αίματος ενώ για άλλους το χρώμα αυτό αποτελεί έκφραση χαράς για την ανάσταση του Κυρίου. **Η καταγωγή**

των κόκκινων πασχαλινών αυγών διχάζεται. Μία ιστορία λέει πως όταν ο Αυτοκράτορας της Ρώμης έμαθε για την Ανάσταση του Χριστού ισχυρίστηκε πως αυτό είναι τόσο πιθανό όσο το να βαφτούν τα αυγά κόκκινα. Η Μαρία η Μαγδαληνή τότε επιβεβαίωσε το μήνυμα της Ανάστασης στον Αυτοκράτορα πηγαίνοντάς του ένα κόκκινο αυγό. Ένας πολωνικός μύθος λέει πως η Μαρία, η μητέρα του Χριστού, προσπάθησε με ένα καλάθι αυγά να

καλοπιιάσει τους φρουρούς του υιού της στο σταυρό, παρακαλώντας τους να είναι λιγότερο σκληροί μαζί του. **Τα δάκρυά της έπεσαν πάνω στα αυγά που κρατούσε και τα έβαψαν με ένα εκτυφλωτικό χρώμα.** Πιο κοινότοπο είναι πως τα κόκκινα αυγά συμβολίζουν τον εορτασμό της λήξης της σαρακοστιανής νηστείας, αφού τόσο στην ορθόδοξη όσο και στην καθολική Εκκλησία, **τα αυγά αποτελούν "απαγορευμένο καρπό"** για όσους θέλουν να τηρήσουν ευλαβικά τη σαρακοστή.

Στόλισμα Επιταφίου

Το στόλισμα του Επιταφίου κάνουν τα κορίτσια της ενορίας με άνθη από τα σπίτια. Σε πολλούς τόπους ενώ γίνεται ο στολισμός του επιταφίου, τα κορίτσια ψέλνουν το μοιρολόι της Παναγίας, μεγάλο θρησκευτικό τραγούδι που ιστορεί την Σταύρωση του Ιησού και εκφράζει τον πόνο της μητέρας. Κατά τη διάρκεια της προσκύνησης, οι πιστοί, αφού ασπαστούν τον επιτάφιο περνούν από κάτω «για να τους πιάνει η χάρη», όπως λένε. Όταν νυχτώσει αρχίζει η ακολουθία και η περιφορά του επιταφίου. Σε πολλές περιοχές την ώρα της περιφοράς ανάβουν φωτιές στις οποίες καίγονται θυμιάματα (Μελιγαλάς). Στη Χίο, όση ώρα γυρίζουν τον επιτάφιο οι πόρτες μένουν ανοιχτές για να μπει η θεία χάρη. Στα κεριά και στα λουλούδια του επιταφίου

αποδίδεται θαυματουργός δύναμη και παρόλο που η διανομή τους γίνεται από τον παπά, υπάρχει η αντίληψη ότι πρέπει να τα κλέψουν για να έχουν περισσότερη ενέργεια.

Η εξαιρετική ιερότητα των όσων τελούνται στις λειτουργίες της Μεγάλης Πέμπτης και της Μεγάλης Παρασκευής προσδίδει σε όλα τα αντικείμενα της λατρείας ξεχωριστή θεία δύναμη. Ακόμη είναι γνωστό ότι οι ψυχές των νεκρών από τη Μεγάλη Πέμπτη λυτρώνονται και γι' αυτό οι συγγενείς τους αφήνουν προσφορές στα νεκροταφεία.

Το άναμμα των φωτιών –Κάψιμο Ιούδα

Σε μερικούς τόπους, όπως στη Ρόδο στα 12 Ευαγγέλια ανάβονται φωτιές πάνω από τις οποίες πηδούν τα παιδιά και καίνε το Μάρτη τους. Το κάψιμο του Ιούδα ήταν το πιο σημαντικό έθιμο γι' αυτό το ομοίωμα του Ιούδα έπρεπε να είναι έτοιμο από τη Μεγάλη Πέμπτη.

5.2.2.5. Μεγάλη Παρασκευή

Η Μεγάλη Παρασκευή διατίθεται στην παρακολούθηση της αποκαθίλωσης και την ακολουθία του επιταφίου. Στην Κορώνη την Μεγάλη Παρασκευή το πρωί γυρνάνε τα παιδιά και λένε τα πάθη του Χριστού κρατώντας σταυρό, ενώ στην Καστοριά αντί για σταυρό έχουν ξύλινα ομοιώματα περιστεριών. Ακόμη, την Μεγάλη Παρασκευή οι στρατεύσιμοι είχαν το προνόμιο να μεταφέρουν τιμητικά στους ώμους τους τον επιτάφιο κατά την περιφορά γύρω από την εκκλησία γιατί έτσι ερχόταν πάνω τους η θεία χάρη που τους προστάτευε.

5.2.2.6. Μεγάλο Σάββατο

Το Μεγάλο Σάββατο το πρωί στολίζουν την εκκλησία με κλαδιά δάφνης γύρω γύρω, γεμίζουν ένα πανέρι με δαφνόφυλλα και όταν ο παπάς πει «ανάστα ο Θεός κρίναι την γην» τα σκορπά σ' όλη την εκκλησία και οι γυναίκες προσπαθούν να τα πιάσουν. Ωστόσο η Εβδομάδα των Παθών που καταλήγει στην Ανάσταση έχει ένα βαθύ ψυχολογικό νόημα: το πέρασμα από τα πάθη στη λύτρωση και τον εορτασμό της ανανέωσης και της ανάτασης. Την εβδομάδα εκείνη επικρατεί μεγάλη αναστάτωση στο σπίτι, γενικός ξεσηκωμός, νηστεία, κάθε μέρα ακολουθίες στην Εκκλησία μας, συγκίνηση την Μ. Πέμπτη και την Μ. Παρασκευή, στόλισμα του Επιταφίου, πένθιμες

καμπάνες, μετά γιορταστικές στην Ανάσταση, λαμπάδες πένθιμες και κατόπιν κάτασπρες για το Πάσχα. Το μεγάλο Σάββατο εορτάζεται η ανάσταση και όλοι βάζουν τα καλά τους για να πάνε στην εκκλησία. Όταν ο ιερέας ψάλλει το «δεύτε λάβετε φως!» τα κορίτσια στην Αθήνα ανάβουν τη λαμπάδα τους από κάποιον άντρα για να παντρευτούν, ενώ όταν πει «και σεισμός εγένετο μέγας» στη Χίο χτυπούν τα στασίδια της εκκλησίας. Προς το τέλος της τελετής, σε πολλές περιοχές, η εικόνα της Ανάστασης περιφέρεται γύρω από το ναό. Εκεί, λίγο πριν τα μεσάνυχτα, σβήνουν τα φώτα για να σημάνουν με αυτό τον τρόπο το έρεβος που τυλίγει το Χριστό καθώς αναχωρεί προς τον άλλο κόσμο. Τα μεσάνυχτα εμφανίζεται ο ιερέας που φέρει το άγιο φώς και το μοιράζει στους πιστούς ψάλλοντας συγχρόνως το «Χριστός Ανέστη». Αμέσως μετά, αρχίζουν να χτυπάνε οι καμπάνες και οι νέοι πετάνε ρουκέτες. Οι πιστοί σιγά-σιγά αναχωρούν για να φάνε με τις οικογένειές τους την πατροπαράδοτη μαγειρίτσα, το πασχαλινό τσουρέκι και να τσουγκρίσουν τα βαμμένα κόκκινα αυγά. Με την τελετή της Ανάστασης αγιάζονται τα κόκκινα αυγά που ονομάζονται «αναστημένα» ή «αυγά του Καλού Λόγου». Σε μερικούς τόπους(π.χ. Κέρκυρα),εκτός από τα αυγά, καθαγιάζεται και ο αμνός του Πάσχα και μοιράζεται στους εκκλησιαζόμενους.

Ο ρουκετοπόλεμος είναι ένα παλιό Βρονταδούσικο έθιμο, που έχει τις ρίζες του στους χρόνους της τουρκικής κατοχής. Οι Βρονταδούσοι για να συμμετάσχουν κατά εντυπωσιακότερο τρόπο στο χαρμόσυνο εορτασμό του Πάσχα, καθιέρωσαν το φαντασμαγορικό αυτό έθιμο. Οι ρουκέτες αντικατέστησαν τα κανονάκια και τα όπλα "σουρντάδα" παλαιότερων εποχών. Κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας η γόμωση των κανονακιών γινόταν με μπαρούτη, με ισχυρότατες εκρήξεις. Το 1889 οι Τούρκοι έκαναν κατάσχεση στα κανονάκια, επειδή φοβούνταν μήπως ο εορτασμός του Πάσχα δημιουργήσει προβλήματα γενικότερης εξέγερσης των κατοίκων του νησιού για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Οι ενορίες του Αγίου Μάρκου και της Παναγίας Ερυθιανής προετοιμάζονται πυρετωδώς, μήνες πριν από τη Μεγάλη Νύχτα της Ανάστασης. Μεγάλοι και μικροί που ασχολούνται με την κατασκευή των ρουκετών, εργάζονται με ταχείς ρυθμούς. Τη μέρα της Ανάστασης, αμέσως μετά το «Χριστός Ανέστη», εκτοξεύονται χιλιάδες ρουκέτες οι οποίες βάλουν τα καμπαναριά των δύο αυτών εκκλησιών. Στο τέλος μετριούνται τα ρουκετόξυλα που έχουν πέσει σε κάθε εκκλησία και αναδεικνύεται ο νικητής.

5.2.2.7. Κυριακή του Πάσχα

Εκείνο όμως που δίνει στο Πάσχα εντελώς ελληνική φυσιογνωμία και το κάνει ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, είναι το ψήσιμο του αρνιού. Ο παραδοσιακός οβελίας είναι το ιερό σφάγιο της οικογένειας, έθιμο κληρονομημένο απ' τούς αρχαίους λαούς

με τις αιματηρές θυσίες στις μεγάλες γιορτές. Το σφαγμένο αρνί πού σιγοψήνεται στη σούβλα, συγκεντρώνει γύρω τις ολόθερμες ευχές συγγενών, φίλων, ολόκληρο τον περίγυρο της μικρής κοινωνίας της ελληνικής υπαίθρου, σε ένα είδος θυσίας και σπονδής. Η Ανάσταση του

Χριστού είναι για το λαό σύνθημα αγάπης που εκδηλώνεται με τον αμοιβαίο ασπασμό των εκκλησιαζόμενων. Από το Πάσχα ως την Πεντηκοστή, κατά την παράδοση, τα πνεύματα των νεκρών κυκλοφορούν ελεύθερα ανάμεσα στους ζωντανούς. Γι' αυτό οι πιστοί επισκέπτονται τα νεκροταφεία ,κάνουν προσφορές στους νεκρούς ή δίνουν σε φτωχούς τη μερίδα του αποθανόντος. Με τη φλόγα της λαμπάδας «σταυρώνουν» πρώτα το ανώφλι της εξώπορτας του σπιτιού και ανανεώνουν το φως του καντηλιού και του τζακιού. Στην Ύδρα καίνε με το φως της Ανάστασης τα δέντρα που δεν καρπίζουν στον κόμπο τους. Στην Κρήτη λένε στα άκαρπα δέντρα 3 φορές «Χριστός Ανέστη» και ύστερα βάζουν στη ρίζα τους μια πέτρα για να κάνουν καρπούς. Η ελληνική φιλοξενία, τις μέρες του Πάσχα μεγαλουργεί και δοξάζεται. Κι η χαρά για τη Ζωή εν τάφω που ανέστη εκ νεκρών, φωτίζει τα πρόσωπα τη μέρα αυτή.

5.2.3. Παραδοσιακές πασχαλινές ελληνικές συνταγές

Κάθε Πάσχα οι άνθρωποι σε όλη την Ελλάδα μαγειρεύουν παραδοσιακές πασχαλινές συνταγές οι οποίες υπάρχουν εδώ και πολλά χρόνια και έχουν γίνει κομμάτι της παράδοσης της χώρας μας. Παρόλα αυτά, εκτός από τις ευρέως γνωστές συνταγές υπάρχουν και κάποιες άλλες εξίσου διαχρονικές που δημιουργήθηκαν σε συγκεκριμένα μέρη της Ελλάδος και εκτελούνται κατά κύριο λόγο από τους κατοίκους αυτών των τόπων και σε μικρότερο βαθμό από τους υπόλοιπους Έλληνες.

Μία από τις πιο γνωστές ελληνικές πασχαλινές συνταγές είναι το τσουρέκι. Το τσουρέκι είναι μια ημίγλυκη ζύμη από αλεύρι και μαγιά, με διάφορα αρωματικά. Βεβαίως κατά τόπους υπάρχουν πολλαπλές παραλλαγές που αφορούν κυρίως το σχήμα και τα αρωματικά υλικά και συνήθως τοποθετείται στη μέση της ζύμης ένα

κόκκινο αυγό. Άλλη παραδοσιακή συνταγή είναι η μαγειρίτσα. Η μαγειρίτσα είναι ένα είδος σούπας που τρώγεται το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου μετά την Ανάσταση. Φτιάχνεται από το συκώτι και τα έντερα του κατσικιού και περιέχει αρωματικά χόρτα όπως μαρούλι, άνηθο και κρεμμύδι. Τρώγεται τη συγκεκριμένη μέρα γιατί έχει προηγηθεί μεγάλη περίοδος νηστείας και τρώγοντας αυτή τη σούπα ο άνθρωπος επανέρχεται ομαλά στην κρεατοφαγία που είχε στερηθεί όλη αυτήν την περίοδο. Επίσης, σε κάθε ελληνικό σπίτι φτιάχνονται τα πασχαλινά κουλουράκια, που αποτελούν μια από τις αγαπημένες συνταγές των Ελλήνων. Σε κάποια μέρη, το Σάββατο του Λαζάρου οι κάτοικοι ζυμώνουν τα λαζαράκια, που είναι ανθρωπάκια από ζυμάρι που παριστάνουν τον αναστημένο Λάζαρο. Αυτά μοιράζονται στα μικρά παιδιά που πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι και τραγουδάνε τα κάλαντα του Λαζάρου. Την Κυριακή του Πάσχα τρώμε τον παραδοσιακό οβελία, δηλαδή το ψητό αρνί στη σούβλα καθώς και κοκορέτσι.

Όσον αφορά τις συνταγές διάφορων περιοχών της Ελλάδας, μια από τις πιο γνωστές είναι οι τσιγεροσαρμάδες, παραδοσιακή συνταγή της Θράκης. Είναι ένας μεζές φτιαγμένος από κατσικίσια σκέπη και συκωταριά που συνήθως συνοδεύει τον οβελία. Παρόμοια συνταγή αποτελούν τα γαρδουμπάκια, μια συκωταριά τυλιγμένη με κομμάτια λίπους και αρωματισμένη με σκόρδο και μοσχοπίπερο. Στη Σίφνο οι κάτοικοι φτιάχνουν τη λεγόμενη μελόπιτα, μια πίτα από μέλι, ανθότυρο και κανέλα. Επίσης, μια συνταγή της Σαντορίνης είναι τα μελιτίνια. Τα μελιτίνια είναι ένα γλυκό με μυζήθρα και Μαστίχα Χίου. Στην Πάρο συνηθίζεται μια παραλλαγή του γνωστού οβελία, το πατούδο, που είναι αρνί γεμιστό με ρύζι, κρεμμύδι και κεφαλοτύρι.

Τέλος, στα Χανιά παραδοσιακό πασχαλινό φαγητό είναι η κρεατότουρτα. Η κρεατότουρτα είναι πίτα που περιέχει αρνίσιο κρέας, φέτα, ξινομυζήθρα, γραβιέρα και αρωματικά όπως άνηθο, δυόσμο και μαϊντανό.

5.3. ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το Πάσχα είναι μια σημαντική στιγμή για τους Γερμανούς οι οποίοι παρακολουθούν αυτή την ευκαιρία με ιδιαίτερο ζήλο. Αν και οι περισσότερες από τις παραδόσεις που γιορτάζονται εδώ δεν είναι τίποτα διαφορετικό από τα άλλα μέρη του κόσμου, τα αυγά είναι μια παράδοση που είναι μοναδική για τη γερμανική παράδοση. Οι Γερμανοί τηρούν τις επίσημες αργίες κατά τη Μεγάλη Παρασκευή, το Μεγάλο Σάββατο και την Κυριακή του Πάσχα. Οι άνθρωποι συνήθως ανάβουν τεράστιες φωτιές το Σάββατο του Πάσχα για να αποκρούσουν κακούς οίονους και να σηματοδοτήσουν το τέλος του χειμώνα και την έναρξη της Άνοιξης. Κάθε χρόνο, μια συγκεκριμένη τοποθεσία έχει επιλεγεί για αυτό το τελετουργικό της χώρας.

Στη Γερμανία, το Πάσχα ξεκινά με την μεταφορά του Σταυρού την Μεγάλη Πέμπτη. Αυτήν την ημέρα, οι άνθρωποι τρώνε ψάρια ως μέρος της γιορτής του Πάσχα. Η Κυριακή θεωρείται οικογενειακή μέρα στην Γερμανία και υπάρχει ειδικό μενού για το μεσημέρι, όπως βαμμένα, χρωματιστά πασχαλινά αυγά και μια τούρτα σε σχήμα αρνιού. Επίσης την ίδια μέρα τρώνε και αλλά γλυκά όπως μπισκότα, κέικ, καραμέλες, σοκολάτες.

Σε κάποια χωριά οι άνθρωποι κάνουν έναν μεγάλο περίπατο ως αναπαράσταση της πορείας του Ιησού από την Ιερουσαλήμ έως το λόφο του Γολγοθά. Το Μεγάλο Σάββατο το βράδυ τα παιδιά ρίχνουν φωτοβολίδες. Τα αυγά είναι μια εξαιρετικά σημαντική πτυχή του Πάσχα στις παραδόσεις της Γερμανίας και είναι χρωματισμένα με πράσινο χρώμα.

5.3.1. Πασχαλινός λαγός (Osterhase)

Μια παράδοση για τα παιδιά είναι να κρύβουν αυγά μέσα στον κήπο και να παίζουν το παιχνίδι “Κυνήγι του Πασχαλινού Αυγού” για να τα βρουν. Από τον 17^ο αι. ο πασχαλινός λαγός κρύβει πασχαλινά αυγά στον κήπο ή και σε άλλα μέρη την ημέρα του Πάσχα. Έτσι αρχίζει το ψάξιμο των αυγών για τα παιδάκια στη Γερμανία.

5.3.2. Αρνί

Το αρνί συμβολίζει για τους Γερμανούς την αθωότητα και το θάνατο του Ιησού. Μέχρι το 16^ο αι. ήταν απαραίτητο στο Γερμανικό πασχαλινό τραπέζι. Αυτό έχει αλλάξει και τη θέση του αργότερα πήρε ο λαγός, ενώ σήμερα το αρνί εμφανίζεται μόνο σε σχέδια που δίνουν στα πασχαλινά κουλουράκια που φτιάχνουν τη Μεγάλη Πέμπτη.

5.3.3. Πασχαλινό κεριό (Osterkerze)

Πρόκειται για το άναμμα της πασχαλινής λαμπάδας στη Γερμανία, που αποτελεί θυσία προς το Θεό και την ανάβουν τη βράδυ της Ανάστασης.

5.3.4. Πασχαλινή φωτιά (Osterfeuer)

Προχριστιανικό έθιμο με το οποίο έδωχναν τον χειμώνα. Η λάμψη της φωτιάς ασκούσε καθαρκτική επιρροή και ότι έδωχνε τα κακά πνεύματα. Έπειτα έριχναν την στάχτη στα χωράφια για να έχουν καλή σοδειά.

5.3.5. Πασχαλινά κλαδιά (Osterstrauch)

Δυο βδομάδες πριν το Πάσχα συνηθίζεται ο στολισμός των πασχαλινών κλαδιών ή δένδρων. Τα αυγά, τα οποία κρέμονται από τα κλαδιά είναι συνήθως χειροποίητα. Άλλα μικρά, εξαιρετικά διακοσμημένα αυγά που η οικογένεια έχει συγκεντρώσει επίσης κρέμονται στο δέντρο. Συμβολίζουν τη γονιμότητα και την νίκη της ζέστης ενάντια στο κρύο δηλαδή την έλευση της άνοιξης.

5.3.6. Πασχαλινό νερό (Osterwasser)

Το πρωί της Κυριακής του Πάσχα γυναίκες και κοπέλες πήγαιναν στο πηγάδι ή στο ποτάμι να φέρουν νερό. Οι παντρεμένες πλένονταν με το πασχαλινό νερό για να μείνουν γρήγορα έγκυες. Στις ελεύθερες έφερνε εκτός από ομορφιά και τον άνδρα

των ονείρων τους, αν έριχνε πάνω του από το συγκεκριμένο νερό. Στο δρόμο όμως για να φέρουν το νερό έπρεπε να είναι αμίλητες διαφορετικά έχανε τη δράση του.

5.3.7. Άδειασμα πασχαλινών αυγών (Eier ausbalasen)

Επίσης στη Γερμανία, τα αυγά που χρησιμοποιούνται για το μαγείρεμα δεν σπάζονται, αλλά αδειάζονται φυσώντας το περιεχόμενο σε ένα μπολ μέσα από τρυπούλες σε κάθε άκρο του αυγού της κότας. Τα κούφια αυγά στη συνέχεια κρέμονται στους θάμνους και τα δέντρα κατά την εβδομάδα του Πάσχα. Πριν από την έναρξη της Σαρακοστής, γίνεται ένα ειδικό καρναβάλι που ονομάζεται Fasching. Το σημαντικότερο αξιοθέατο αυτού του καρναβαλιού περιλαμβάνουν μια παρέλαση στην οποία οι άνθρωποι επιδεικνύουν τις μάσκες τους. Η παράδοση της Γερμανίας περιλαμβάνει, επίσης, μια θεατρική παράσταση, η οποία πραγματοποιείται στην πόλη Oberammergau. Περισσότεροι από 1200 κάτοικοί της συμμετέχουν στην παράσταση, που αναφέρεται στη ζωή του Ιησού και είναι ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα των εορτασμών του Πάσχα στη Γερμανία. Διαρκεί 6 ώρες. Γενικότερα, οι πασχαλινές παραδόσεις στη Γερμανία είναι πολύ δημοφιλείς και απολαμβάνονται από το λαό της χώρας. Προσευχές και άλλα έθιμα κάνουν τις εορταστικές εκδηλώσεις του Πάσχα ένα από τα αγαπημένα φεστιβάλ στη Γερμανία.

5.4. Πασχαλινά σύμβολα

Η κάθε γιορτή έχει τα εθιμικά της σύμβολα. Στο Πάσχα έχουμε κόκκινα αυγά, σοκολατένια λαγουδάκια, πρόβατα που θυμίζουν την πορεία του Χριστού, καμπάνες που φέρνουν το «Χριστός Ανέστη», κεριά με κορδέλες, πυροτεχνήματα και βεγγαλικά για την Ανάσταση.

5.4.1. Το αυγό στη Γερμανία και στην Ελλάδα

Το αυγό είναι παγκόσμια σχεδόν η χρήση του στον χριστιανικό κόσμο τις μέρες αυτές. Οι ερμηνείες που δίνονται για την προτίμηση του, και μάλιστα σε χρώμα κόκκινο, είναι πολλές. Υποστηρίζουν ότι το αυγό συμβολίζει την ανανέωση της ζωής και την ευγηρία. Για το χρώμα του λέγεται ότι θυμίζει το αίμα του Χριστού. Υπάρχει βέβαια και η ορθολογική ερμηνεία. Τώρα τη Σαρακοστή νηστεύουν οι περισσότεροι

πιστοί και γι' αυτό τα αυγά περισσεύουν. Είναι κιόλας η εποχή που οι κότες τα γεννούν με αφθονία. Οι νοικοκυρές τα φύλαγαν λοιπόν για το Πάσχα, κι όταν έβρισκαν ευκαιρία, άρχιζαν να τα κάνουν δώρα-αμοιβή στα παιδιά. Τα έβαφαν λοιπόν κόκκινα, που είναι χρώμα χαρούμενο, κίτρινα, μπλε και ροζ ή τα άφηναν άσπρα αν είχαν πένθος.

5.4.2. Ο λαγός

Τον λαγό βρίσκουμε κι αυτόν στα παιχνίδια και στα δώρα του Πάσχα, αλλά δεν είναι ελληνική παράδοση. Μας ήρθε από τη Δυτική Ευρώπη. Ιδιαίτερα στις γερμανικές χώρες ο λαγός του Πάσχα έρχεται από την εξοχή και φέρνει τα αυγά στα παιδιά. Το ζώο αυτό παρουσιάζεται με μαγικές ικανότητες και είναι συνήθως ταξιδευτής ταχυδρόμος, αλλά και καλό πνεύμα της βλάστησης, πράγμα που το συναντούμε και σε ελληνικά έθιμα θερισμού.

5.4.3. Οι καμπάνες:

Όσο και αν σκεφτόμαστε τις καμπάνες σαν δικό μας σύμβολο τελετουργικό, η επικράτηση τους στην πασχαλινή σκηνογραφία οφείλεται πιο πολύ σε ευρωπαϊκές παραδόσεις. Στους καθολικούς επικρατεί η συνήθεια να σωπαίνουν για πένθος οι καμπάνες της εκκλησίας από τη Μ. Πέμπτη ως το Μ. Σάββατο.

5.4.4. Το αρνί

Είναι σύμβολο καθαρά ελληνικό. Εκτός από τον «αμνό του Θεού» της εκκλησιαστικής διδασκαλίας, έχουμε και το πραγματικό σφαγμένο αρνί του Πάσχα, που θα ψηθεί με τον πατροπαράδοτο τρόπο στη σούβλα και θα φαγωθεί στο ύπαιθρο συνήθως.

5.4.5. Τα κεριά και τα πυροτεχνήματα

Κι αυτά είναι σύμβολα ελληνικά. Τα κεριά είναι εκκλησιαστικά αλλά και κοσμικά. Κοσμικό είναι κυρίως το μέρος τους που αφορά τις κορδέλες.

5.4.6. Το τσουρέκι

Είναι ο εξελεγμένος τύπος του πασχαλινού ψωμιού, της Λαμπροκουλούρας ή του Λαμπρόψωμου.

Κοντά στα παραπάνω σύμβολα θα μπορούσαν να μπουν για το ελληνικό Πάσχα η σημαία ,που δείχνει το ιστορικό δεσμό του Πάσχα με τις ευχές του έθνους μας και τέλος το επινίκιο στεφάνι της Ανάστασης, που είναι το αποκορύφωμα της προσφοράς λουλουδιών στο Χριστό.

6. Επίλογος

Η ερευνητική εργασία με θέμα «Ηθη και έθιμα: Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Πάσχα» ήταν μία πρωτόγνωρη εμπειρία για τους μαθητές που συμμετείχαμε σε αυτή. Είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε νέα πολιτισμικά στοιχεία όχι μόνο για την Ελλάδα που ως τώρα μας ήταν άγνωστα, αλλά και για τη Γερμανία. Ελπίζουμε να γνωρίσατε και εσείς ήθη και έθιμα που δεν γνωρίζατε και που ενώ αντιπροσωπεύουν την χώρα μας ήταν άγνωστα σε αρκετούς από εσάς. Ένας από τους σκοπούς της εργασίας μας ήταν ότι συνεργαστήκαμε με επιτυχία. Αυτό το καταφέραμε κυρίως από τον ομαδικό χαρακτήρα και την καλοπροαίρετη διάθεση μας. Αντλήσαμε πληροφορίες από κάθε είδους πηγή και επισκεφτήκαμε την δημοτική βιβλιοθήκη της Καβάλας καθώς και μία έκθεση φωτογραφίας προκειμένου να αποκτήσουμε επιπλέον υλικό για το θέμα μας. Επίσης πήραμε συνεντεύξεις, στείλαμε και λάβαμε ηλεκτρονικά μηνύματα από ανθρώπους για τα έθιμα της Γερμανίας. Εκτός από το κομμάτι της αναζήτησης δημιουργήσαμε κατασκευές σχετικές με τις παραδόσεις των δύο αυτών χωρών όπως π.χ. τα πασχαλινά αυγά, τα Bleigieβen και άλλα... Με αφορμή την γιορτή των Χριστουγέννων διοργανώσαμε μια Χριστουγεννιάτικη αγορά, (Weihnachtsmarkt) με φιλανθρωπικό σκοπό και παρουσιάσαμε την εργασία μας σε μορφή έκθεσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οι 12 μήνες τα λαογραφικά

Γερμανία (Δυτική) Βερολίνο Τόμοι Α' και Β' - (Hachette εκ.) Γιαλλελής)

Σύγχρονη ελληνική και ξένη κουζίνα (Χρύσα Παραδείση εκδ. Ιωνία Ο.Ε.)

500 Ταξίδια ζωής στη γεύση 1^{ος} τόμος (National Geographic)

Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα Τόμοι 60 και 52

Πρόσκληση σε γεύμα (Βέφα Αλεξιάδου)

Εγκυκλοπαίδεια Υδρία Τόμος 45 (Εταιρία Ελληνικών Εκδόσεων Α.Ε.)

Έθιμα στις γιορτές (Γιώργος Β. Σιέττος)

el.wikipedia.org/wiki/Χριστούγεννα

Ιστοσελίδες

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page02.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page04.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page05.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page03.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page06.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page09.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page10.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page11.htm>

<http://dim-rizou.pel.sch.gr/ergasies/xristougena/page12.htm>

http://xartomoytro.blogspot.com/2010/12/blog-post_06.html

<http://christmas.pathfinder.gr/tradition/symbols/574207.html>

www.slap.gr

ιστοσελίδα με λόγο μαθητή που έζησε στην Γερμανία

www.in2greece.com

11gym-irakl.ira.sch.gr/.../index.php?..

www.medlook.net

<http://www.feuerwerksideen.de/silvesterbraeuche-und-entstehung/>

<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5071275,00.html>

http://www.ikm.uni-osnabrueck.de/aktivitaeten/mars/mars1/t_silvester.html

<http://www.young-germany.de/deutsch/news-singleview/article/silvester-in-deutschland.html>

<http://pink-fm.over-blog.de/article-26292521.html>

<http://frankfurt-interaktiv.de/neujahr/silvester.html>

http://frankfurt-interaktiv.de/neujahr/silvester_2.html

http://frankfurt-interaktiv.de/neujahr/silvester_3.html

http://frankfurt-interaktiv.de/neujahr/silvester_4.html

<http://heureka.kulando.de/post/2008/12/29/silvester-silvesterbraeuche-in-deutschland>

Άλλες πηγές

Έκθεση Νυρεμβέργης που έγινε στο εκθεσιακό κέντρο Καπνεργάτη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΚΑΤΟΙΚΟ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Η ζωή στην Γερμανία προσωπική εμπειρία

Καστοριανά κάλαντα

(Του οικοδεσπότη)

Αραδιαστείτε έμπρεπα όλοι με την αράδα

να πούμε τραγούδια ευγενικά

ν' αρέσουν τα' αφεντικό μας.

Αφέντης μας είναι καλός,

στον κόσμο παραδειγμένος

και μες στη μέση του μαχαλά

στύλος μαλαματένιος.

Ας είν' πολλά τα έτη σας

να ζείτε να ευτυχείτε

του χρόνου δε σαν σήμερα

ό,τι επιθυμείτε.

Και βάλτε το χεράκι σου

στον αργυρό σου τσέπη

κι αν πιάσεις γρόσι κράτα το,

φλουρί μη το λυπάσαι.

Χριστουγεννιάτικα κάλαντα Κρήτης

Καλήν εσπέραν άρχοντες κι αν είναι ορισμός σας

Χριστού τη θεία γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερα εν Βηθλεέμ τη πόλη

οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρετ' η φύσις όλη.

Άψε, βαγίτσα, το κερι, άψε και το διπλέρι και κάτσε

και ντουχούντιζε ίντα θα μας εφέρει

γ-ή απάκι, γ-ή λουκάνικο, γ-ή χοιρινό κομμάτι

γ-ή από μαύρη όρνιθα κανένα αυγουλάκι

κι αν το 'κανε κι η γαλανή, ας είναι ζευγαράκι.

Φέρε πανιέρι κάστανα, πανιέρι λεπτοκάρια

και φέρε και γλυκό κρασί να πιουν τα παλικάρια.

Κι αν είναι με το θέλημα άσπρη μου περιστέρα

ανοίξατε την πόρτα σας να πούμε καλησπέρα

O Tannenbaum

O Tannenbaum, o Tannenbaum,
wie treu sind deine Blätter!
Du grünst nicht nur zur Sommerzeit,
nein, auch im Winter, wenn es schneit.
O Tannenbaum, o Tannenbaum,
wie treu sind deine Blätter!

O Tannenbaum, o Tannenbaum,
du kannst mir sehr gefallen.
Wie oft hat nicht zur Weihnachtszeit
ein Baum von Dir mich hoch erfreut!
O Tannenbaum, o Tannenbaum,
du kannst mir sehr gefallen!

O Tannenbaum, o Tannenbaum,
dein Kleid will mich was lehren:
Die Hoffnung und Beständigkeit
gibt Kraft und Trost zu jeder Zeit.
O Tannenbaum, o Tannenbaum,
dein Kleid will mich was lehren.

Es ist ein Ros' entsprungen

**Es ist ein Ros' entsprungen
aus einer Wurzel zart.
wie uns die Alten sungen,
von Jesse kam die Art.
Und hat ein Blümlein bracht
mitten im kalten Winter,
wohl zu der halben Nacht.**

**Das Röslein, das ich meine,
davon Jesajas sagt,
hat uns gebracht alleine
Marie, die reine Magd.
Aus Gottes ew'gem Rat
hat sie ein Kind geboren
wohl zu der halben Nacht.**

Το “αστέρι” των Χριστουγέννων

Πολλές ερμηνείες, αντιφατικές μεταξύ τους, έχουν διατυπωθεί ως σήμερα από τους ειδικούς επιστήμονες (αστροφυσικούς) σχετικά με την ταυτότητα του αστέρα των Χριστουγέννων. Άλλοι μίλησαν για “σύνοδο πλανητών”, άλλοι για έναν διάττοντα αστέρα, άλλοι για κάποιον αστεροειδή, άλλοι είπαν ότι πρόκειται για κάποιον κομήτη κ.λπ.

Αντίθετα, οι Τρεις Μάγοι της Περσίας έκαναν την ίδια εκτίμηση, ότι δηλ. πρόκειται για έναν πρωτοφανή (καινοφανή) αστέρα που δεν μπορεί παρά να δηλώνει τη γέννηση κάποιου εξέχοντα, ίσως κάποιου ξεχωριστού μεγάλου βασιλιά, δηλ. να πρόκειται για το σημάδι του Μεσσία του κόσμου! Γι’ αυτό, χωρίς κανέναν ενδοιασμό, ακολούθησαν την κίνησή του, την πορεία του, παίρνοντας μαζί τους ό,τι πολυτιμότερο θησαυρό είχαν να προσφέρουν στο εξέχον και μοναδικό αυτό νεογέννητο, “χρυσόν και λίβανον και σμύρναν”! Ακολουθώντας την πορεία του αστέρα έφτασαν στην Ιουδαία του Ηρώδη και πεπεισμένοι για τη βεβαιότητα της πληροφορίας που τους έδινε ο αστέρας ρωτούσαν να μάθουν: “Πού εστιν ο τεχθείς βασιλεύς των Ιουδαίων; Είδομεν γαρ αυτού τον αστέρα εν τη ανατολή και ήλθομεν προσκυνήσαι αυτόν” (Ματθ. 2, 2).

Φαίνεται ότι οι Μάγοι είχαν σχηματίσει εγκυρότερη επιστημονική άποψη από τους σύγχρονους αστροφυσικούς μας, αφού είχαν μελετήσει πολύ προσεκτικά τις κινήσεις (τη συμπεριφορά) του παράδοξου αστέρα! Με την ενδελεχή μελέτη τους κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για ένα φυσικό γεγονός, αλλά για ένα υπερφυσικό! Σ’ αυτή την εκτίμηση τους οδήγησαν οι ιδιότητες του πρωτοφανούς αστέρα, που κατά τον Άγ. Νικόδημο τον Αγιορείτη ήταν οι ακόλουθες:

1. Το αστέρι δεν εκινείτο μόνο, αλλά και στεκόταν. Όταν προχωρούσαν οι Μάγοι εκινείτο, όταν σταματούσαν στεκόταν κι αυτό!
2. Το αστέρι αυτό εκινείτο χαμηλότερα από τα άλλα αστέρια, και όταν οι Μάγοι έφθασαν στο μέρος όπου βρισκόταν ο Χριστός, χαμήλωσε και στάθηκε πάνω στην οικία.
3. Είχε τόση λαμπρότητα, ώστε υπερέβαλε την λαμπρότητα των άλλων αστέρων και μάλιστα, όπως παρατηρεί ο Άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, φαινόταν και την ημέρα, ενώ τα άλλα αστέρια κρύπτονται από το φως του ήλιου!
4. Εκινείτο παράδοξα, από ανατολής προς δυσμάς και προς το τέλος της πορείας του κινήθηκε από την Ιερουσαλείμ προς τη Βηθλεέμ, δηλ. κινήθηκε προς το νότο!

Όλες αυτές οι παρατηρήσεις οδήγησαν τους Μάγους της ανατολής, οι οποίοι δεν φαίνεται να ήσαν τυχαία άτομα, στην αδιαμφισβήτητη εκτίμηση ότι πρόκειται για τον αστέρα του “τεχθέντος βασιλέως”, τον οποίο “και πεσόντες προσεκύνησαν ... και ανοίξαντες τους θησαυρούς αυτών προσήνεγκαν αυτόν δώρα, χρυσόν και λίβανον και

σμήρναν”! (Ματθ. 2, 11). Έστι, οι Μάγοι κατέστησαν όντως θεολόγοι, αφού έφθασαν στην έλλαμψη και απέκτησαν τη γνώση του Θεού!

Τι ήταν επομένως ο αστέρας των Μάγων;

Ο Άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος λέγει ότι ήταν άγγελος Κυρίου που καθοδηγούσε τους Μάγους με τη μορφή του παράδοξου αυτού αστέρα, ο οποίος μάλιστα μετά την προσκύνηση τους πληροφόρησε “κατ’ όναρ μη ανακάμψαι προς Ηρώδην” και υπακούοντες αυτοί “δι’ άλλης οδού ανεχώρησαν εις την χώραν αυτών” (Ματθ. 2, 12).

Κατά τον Ιωσήφ Βρυένιο ο αστέρας ήταν ο αρχάγγελος Γαβριήλ, ο οποίος διακόνησε και υπούργησε το μέγα μυστήριο της ενανθρωπήσεως του Υιού και Λόγου του Θεού.

Χριστουγεννιάτικες συνταγές από Ελλάδα, Γερμανία

ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Καθώς τα Χριστούγεννα πλησιάζουν οι κουζίνες της Ελλάδας αρχίζουν να γεμίσουν με το γλυκό άρωμα από κανέλα, μοσχοκάρυδο και καβουρδισμένα αμύγδαλα καθώς τα περισσότερα νοικοκυριά αρχίζουν να προετοιμάζουν τα γλυκά των Χριστουγέννων και άλλες παραδοσιακές λιχουδιές που καταναλώνονται κατά τη διάρκεια των εορτών. Τα πιο γνωστά τα χριστουγεννιάτικα γλυκά είναι τα μελομακάρονα και οι κουραμπιέδες.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΕΛΟΜΑΚΑΡΟΝΑ

Συστατικά:

1 μικρό ποτήρι κονιάκ

1 κουταλάκι του γλυκού γαρύφαλλο (σκόνη η θρυμματισμένο στο μίξερ η στο γουδί)

1 κουταλάκι του γλυκού κανέλα

1 φλιτζάνι φρέσκο χυμό πορτοκαλιού

2 κουταλάκια του γλυκού τριμμένη φλούδα πορτοκαλιού

1 φλιτζάνι του τσαγιού ζάχαρη

2 κουταλάκια του τσαγιού μπέικον πάουντερ

1 ποτήρι μύρας

2 ποτήρια ελαιόλαδο

1 φλιτζάνι του τσαγιού σιμιγδάλι

1 κιλό αλεύρι απλό

Για την επικάλυψη

1/2 κιλό καρύδια τριμμένα αναμιγμένα με ζάχαρη και κανέλα

Για το σιρόπι:

2 φλιτζάνια ζάχαρη
2 φλιτζάνια μέλι
2 φλιτζάνια νερό.

Μέθοδος:

Τοποθετήστε όλα τα κύρια συστατικά, εκτός από το αλεύρι και τα καρύδια, σε μίξερ μέχρι να αναμιχθεί καλά. Τοποθετήστε το μείγμα σε μια πλαστική και προσθέστε σιγά σιγά το αλεύρι, ζυμώνοντας παράλληλα μέχρι να επιτευχθεί η κατάλληλη ζύμη για το ψήσιμο. Καλούπι, το κλασικό καλούπι στα μελομακάρονα είναι οβάλ, περίπου 6x3 εκατοστά, για διακόσμηση εάν έχουμε ένα κρυστάλλινο πιατάκι του γλυκού με σχέδια μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε σαν σφραγίδα πιέζοντας τη βάση του απαλά πάνω στο μελομακάρονο. Τοποθετήστε τα μελομακάρονα στο φούρνο πάνω σε λαμαρίνες επικαλυμμένες με λίγο λάδι, ψήνουμε σε 180 βαθμούς μέτριο φούρνο μέχρι να πάρουν απαλό χρυσό καφετί χρώμα. Ενώ τα μελομακάρονα μαγειρεύονται προετοιμάστε το σιρόπι βάζοντας όλα τα συστατικά σε μια κατσαρόλα με σιγανό βρασμό. Όταν το σιρόπι γίνει παχύρρευστο είναι έτοιμο για το πασπάλισμα. Όταν ψηθούν τα μελομακάρονα, βουτήχτε τα ένα-ένα στο σιρόπι και απλώστε τα σε μια πιατέλα (στρώμα, στρώμα με μια γενναιόδωρη χούφτα καρύδια τριμμένα και αναμιγμένα με κανέλλα και ζάχαρη σε κάθε επίπεδο έως ότου σχηματιστεί μια πυραμίδα) αφήστε τα να κρυσώσουν και να πιουν το σιρόπι.

ΣΥΝΤΑΓΗ ΓΙΑ ΚΟΥΡΑΜΠΙΕΔΕΣ

Συστατικά:

250γραμ. βούτυρο
1 φλιτζάνι ηλιέλαιο
½ φλιτζάνι νερό
1 μικρό ποτήρι του λικέρ μ κονιάκ
1 κρόκος αυγού
50γραμ.ζάχαρης
1κιλό αλεύρι(περίπου)
Ένα και μισό φλιτζάνι με τριμμένα αμύγδαλα
1κουταλακι του γλυκού μπέικιν πάουντερ
½ κουταλάκι του γλυκού μοσχοκάρυδο τριμμένο
½ κουταλάκι του γλυκού γαρύφαλλο τριμμένο

Μέθοδος:

Αναμιγνύουμε το βούτυρο και τη ζάχαρη μαζί σε μίξερ μέχρι να αναμιχτούν καλά. Προσθέστε το κρόκο αυγού, το λάδι, το νερό και κονιάκ και δυο μεγάλες κουταλιές αλεύρι , ανάμειχτε το μίγμα καλά και ρίξτε το σε ένα μεγάλο μπολ μαζί με τα αμύγδαλα και το αλεύρι, το μπέικιν πάουντερ, μοσχοκάρυδο και το γαρύφαλλο. Ζυμώνετε μέχρι να δέσει ζύμη. Φτιάχτε τους κουραμπιέδες σε ωοειδές (που είναι το παραδοσιακό σχήμα) ή σε οποιοδήποτε σχήμα θέλετε. Ψήστε σε μέτριο φούρνο μέχρι 180 βαθμούς. Όταν ψηθούν οι κουραμπιέδες τους αφήνουμε να κρυσώσουν και κατόπιν τους πασπαλίζουμε με άχνη ζάχαρη τοποθετώντας τους σε μεγάλη πιατέλα όπως και τα μελομακάρονα. Όταν γέμιση η πιατέλα προσθέστε περισσότερη ζάχαρη άχνη πάνω από την πυραμίδα.

ΣΥΝΤΑΓΗ ΓΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΓΑΛΟΠΟΥΛΑ ΓΕΜΙΣΤΗ

Συστατικά:

όλα τα εντόσθια της Γαλοπούλας

1κρεμμύδι ψιλοκομμένο

150γραμ. τοματοπολτός

½ κουταλάκι του γλυκού γαρύφαλλο

½ κουταλάκι του γλυκού κανέλα

100γραμ. κουκουνάρια ψιλοκομμένα

10-15 βραστά κάστανα ξεφλουδισμένα

200γραμ. χοντροτριμμένο τυρί παρμεζάνα

½ κιλό ρύζι

αλάτι&πιπέρι

Μέθοδος:

Καβουρδίζουμε το ψιλοκομμένο κρεμμύδι σε λίγο λάδι. Προσθέτουμε τα τεμαχισμένα εντόσθια και τα τηγανίζουμε για λίγα λεπτά μέχρι να πάρουν γκριζό χρώμα . Αναμίξτε όλα τα υπόλοιπα συστατικά και ανακατεύετε καλά μέχρι να γίνουν μείγμα. Γεμίστε τη γαλοπούλα με αυτό το μείγμα και κλείστε τα δύο άκρα της με κλωστή για να εμποδίσει την γέμιση να βγει έξω κατά το ψήσιμο. Τυλίξτε τη γαλοπούλα σε αλουμινόχαρτο και βάλτε την στο φούρνο σε χαμηλή θερμοκρασία 170 βαθμούς μέχρι να ψηθεί, το χρονικό διάστημα θα εξαρτηθεί από το βάρος της γαλοπούλας και με την γέμιση που έχει. Κανονικά σε χαμηλό φούρνο χρειάζονται 20 λεπτά ανά 1 / 2 κιλό συν 20 λεπτά επιπλέον (7-8 κιλά γαλοπούλα χρειάζεται περίπου 4,5 ώρες περίπου σε χαμηλό φούρνο 170 βαθμών). Αφαιρέστε το αλουμινόχαρτο την τελευταία μισή ώρα για να ξεροψηθεί η πέτσα.